

ถึงเพื่อนสมาชิก

ท่ามกลางความอึมครึมและความขัดแย้งทางการเมืองที่คุกรุ่นตลอดรอบปีที่ผ่านมา ผมเห็นว่าเป็นความยากลำบากของสื่อมวลชนทุกแขนง โดยเฉพาะวิทยุ-โทรทัศน์ เพราะต้องเผชิญวิบากกรรมทั้งการกดดันคุกคามและแทรกแซงในหลากหลายวิธีการอย่างเด่นชัด อีกทั้งยังทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนถึงขั้นปิดล้อมที่ทำการสำนักข่าว ทำร้ายร่างกายนักข่าวระหว่างปฏิบัติหน้าที่ มีการถอดผู้ดำเนินรายการกะทันหัน ฯลฯ ซึ่งสมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย ถือเป็นภารกิจสำคัญที่ต้องเข้าไปมีส่วนร่วม และต่อต้านการคุกคามและแทรกแซงสื่อในทุกรูปแบบ

อาจกล่าวได้ว่า ในวิกฤตย่อมมีโอกาส เพราะปัญหาต่างๆ ที่รุมเร้าสื่อมวลชนอยู่ทุกด้าน ทำให้พี่น้อง ผอ.เพื่อนในแวดวงวิชาชีพสื่อได้มารวมตัวกันอย่างอุ่นหนาฝาคั่ง ในวันแสดงพลังและจุดยืนว่า **“เสรีภาพสื่อ คือเสรีภาพประชาชน”** วิกฤตที่เกิดขึ้นทำให้องค์กรวิชาชีพสื่อและเครือข่ายต่างๆ ทำงานร่วมกันใกล้ชิดมากขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือ ผลักดันให้มีสื่อเสรีและเป็นสื่อที่ผลิตงานดีๆ มีคุณภาพให้กับสังคม

สำหรับการสรรหา กสช. แม้จะน่าดีใจที่ในท้ายสุด คำตัดสินของศาลปกครองสูงสุดได้ยืนยันความไม่ชอบธรรมของคณะกรรมการสรรหา จนทำให้ต้องเริ่มกระบวนการสรรหาใหม่ แต่ที่น่าเสียใจก็คือจนบัดนี้ ขั้นตอนทุกอย่างยังไม่มีความคืบหน้าใดๆ แต่ผมก็เชื่อมั่นว่า สมาคมฯ ภายใต้การบริหารงานของคณะกรรมการชุดใหม่ซึ่งจะรับหน้าที่หลังจากการประชุมใหญ่สามัญประจำปี 49 ในวันอาทิตย์ที่ 20 สิงหาคมนี้ จะเดินในแนวทางเดียวกันที่เราได้ทำมาแล้ว คือ ผลักดันให้เกิด กสช.ที่ดี โปร่งใส ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน และเป็นความหวังของสังคมได้อย่างแท้จริง

ยังมีงานสำคัญอีกหลายเรื่องที่สมาคมฯ จะต้องผลักดันต่อไป ไม่ว่าจะเป็นความพยายามผลักดันให้เกิดสภาวิชาชีพวิทยุโทรทัศน์ กำหนดกรอบจรรยาบรรณเพื่อกำกับดูแลกันเอง

คณะกรรมการบริหารฯ ยังมุ่งหวังจะให้สมาคมเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่พิทักษ์สิทธิเสรีภาพของนักข่าวที่ถูกละเมิด ในทางกลับกันจะทำให้หน้าที่คุ้มครองผู้ได้รับผลกระทบจากการเสนอข่าววิทยุโทรทัศน์ โดยจะผลักดันให้เป็นรูปธรรมในรูปของคณะกรรมการพิจารณาและรับเรื่องร้องเรียนดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีโครงการพัฒนาบุคลากรด้านวิทยุและโทรทัศน์ และโครงการเตรียมความพร้อมสู่สนามข่าวมืออาชีพ ซึ่งก็เชื่อมโยงกิจกรรมไปยังกลุ่มนิสิต นักศึกษาที่เรียนด้านนิเทศศาสตร์และสื่อสารมวลชนในสถาบันการศึกษาต่างๆ ด้วย

ทั้งหมดนี้ จะไม่อาจเป็นความจริงได้เลย หากไม่ได้รับแรงสนับสนุนสำคัญจากเพื่อนสมาชิกสมาคมฯทุกท่าน ทั้งในแง่การให้กำลังใจ การมาร่วมกิจกรรมและเสนอแนะความเห็นทุกด้าน เพื่อปรับปรุงและทำให้สมาคมฯ พัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้นต่อไปในอนาคต จึงอยากเชิญชวนทุกท่านให้ติดตามข่าวสารและติดต่อกับสมาคมฯ ได้ตลอดเวลา รวมทั้งส่งข้อมูลผ่านเว็บไซต์ www.thaibja.org ด้วยนะครับ

สมชาย แสงวงการ
นายกสมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย

สารบัญ

รายงานประจำปี 2549 สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย
ฉบับ หมาเฝ้าบ้านกับสุนัขละครสัตว์

- 1 ถึงเพื่อนสมาชิก : สมชาย แสงวงการ

1 บทหลัก

- 4 หมาเฝ้าบ้านกับสุนัขละครสัตว์ : สื่อมวลชนพันธ์ทางในวิกฤติการเมืองยุคทักษิณ
ยุทธนา วรณเบติกุล
- 13 เสียงสะท้อนจากคนนอก ไมเคิล ไรท์
- 14 ปฏิรูปสื่อ 6 ปีของการเดินทางที่ถอยหลัง ผู้สื่อข่าวอิสระ
- 22 ถอดรหัส ข่าวโทรทัศน์ในช่วงการชุมนุมขับไล่นายกรัฐมนตรี พตท. ทักษิณ ชินวัตร
- 42 เสียงสะท้อนจากคนนอก : สื่อไทยในมุมมองผู้สื่อข่าวต่างประเทศ

2 บทเรียน

- 44 ประมวลความเคลื่อนไหวข่าวและนักข่าววิทยุโทรทัศน์ปี 2548-49 :
สื่อไฟฟ้า อำนาจของ “ภาพ” และ “วาทกรรม”
- 54 สหภาพแรงงาน อีกหนึ่งทางเลือกปกป้องสิทธิสื่อมวลชน กรณีศึกษาจาก “คดีกบฏไอทีวี”
ปวีนิติ วสิษฐชาติ
- 64 ความหมายของเสรีภาพ : 3 ปีการต่อสู้ คดีหมิ่นชินคอร์ปฯ กรณีศึกษาการปิดปากภาคสังคม
สุภิญญา กลางณรงค์
- 76 วิชาการวิทยุชุมชน สื่อประชาชนตามรัฐธรรมนูญที่ถูกโอบไปกิน
กรณีศึกษาสิทธิการสื่อสารของประชาชน นันทพร เตชะประเสริฐกุล
- 90 ของฝากจากปีปิซี ข้อคิดถึงสื่อมวลชนไทย สมชัย สุวรรณบรรณ
- 93 คดีฟ้องร้องสื่อ และนักวิทยุภาพข่าววิจารณ์
- 96 เสียงสะท้อนจากคนนอก : ภาพสะท้อนสื่อโทรทัศน์จากโลกวิชาการ

บทเปลี่ยน 3

- ครั้นโทรทัศน์ไทยวัย 51 : ยุคแปรรูป 98
- โทรทัศน์ไทยปีที่ 51 “นักข่าว” – “ผู้ชม” ...เดินหน้าเข้าคลอง ธนาทิพ ฉัตรภูติ 100
- มิตรแท้-มิตรเทียม-หรือมิตรเทียมแท้ๆ 110
- ในกลยุทธ์พันธมิตรทางธุรกิจของสื่อวิทยุ-โทรทัศน์ ชลธิศ แก้วประเสริฐสม
อนาคตของ “เจ็ค” สื่อใหม่มาแรง ใครบ้างต้องปรับตัว? พิษณุรักษ์ ปิตาทะสังข์ 117
- การเปลี่ยนแปลงที่ช่อง 11 123
- เสียงสะท้อนจากสนามข่าว
- เมื่อเขาหาว่าฉันไม่เป็นกลาง ฐปณีย์ เอียดศรีไชย • 132
- เบื้องหลังวาสนาลาออก มงคล บางประภา • 136
- หน้าที่-สายสัมพันธ์และความเป็นกลาง นักข่าวสายประชาธิปไตย • 139
- ภาพยนตร์ของนักข่าว
- สื่อมวลชนในโลกมายา จาก All the President Men ถึง Shattered Glass • 142
- ฉันทนา ผดุงทศ ภัยสุขภาพของนักข่าว : มุมมองอาชีวอนามัย ฉันทนา ผดุงทศ 148

บทส่งต่อ 4

- สุนัข ผู้อยู่ระหว่างกระจกและตะเกียง แล้วเราจะไปทางไหนดี...? 152

กิจกรรมและความเคลื่อนไหวของสมาคมฯ 154

- รางวัลแสงชัย สุนทรวัฒน์ 162
- รางวัลสายฟ้าน้อย 178

ภาคผนวก

- ทำเนียบสื่อ 188
- แถลงการณ์ และข่าวเผยแพร่ 195
- ข้อบังคับของสมาคม 225
- รายชื่อสมาชิก 232
- รายชื่อคณะกรรมการ 239
- รายชื่อคณะผู้จัดทำ 240

(1)

บทหลัก

หมาเฝ้าบ้านกับสุนัขละครสัตว์ : สื่อมวลชนพันธุ์ทาง ในวิกฤติการเมืองยุคทักษิณ

เรื่อง > ยุทธนา วรธนเบตกุล

“คำถามที่ผมอยากจะตั้งเอาไว้คือว่า เป็นยุค
ฟองสบู่เฟื่องฟูลอย น้ำเต้าน้อยจะถอยจมหรือเปล่า
คำถามที่สอง ภาวะตอนนี้ ถ้าเราเปิดดูทีวีแทบทุกช่อง
ทำไมมันมีจิตสำนึกจึกมก และจิตวิญญาณเชื่องยี้ม
อย่างกว้างขวาง”

ดร.สมภพ มานะรังสรรค์¹

บ่อยครั้งที่สื่อวิทยุโทรทัศน์ถูกวิจารณ์และตั้งคำถามถึงความเป็นวิชาชีพในฐานะสื่อมวลชน นับจากคำถามครั้งสำคัญต่อสื่อโทรทัศน์ที่ได้เสื่อมเสียความเชื่อถือจากสาธารณชน เพราะการทำหน้าที่ตามวิชาชีพได้อาณาผิดหวังระหว่างเหตุการณ์เดือน พ.ค. 2535 จนเป็นที่มาของแนวคิดสื่อเสรีและกำเนิดเป็นสถานีวิทยุโทรทัศน์ไอทีวีในที่สุด

คำถามเดิมที่ถามหาความเป็นองค์กรวิชาชีพสื่อกลับมาอีก ในอีก 14 ปีให้หลังในสถานการณ์ต่อต้านการนำของรัฐบาลโดยพตท.ทักษิณ ชินวัตร

สภาพการณ์ที่พื้นที่สื่อมวลชนหลักถูกยึดกุมโดยรัฐ และขณะที่ข่าวสารตรงข้ามจากรัฐบาลไม่ปรากฏเป็นข่าวโดยเฉพาะทางวิทยุโทรทัศน์ หรือการเสนอข่าวที่ไม่ทำให้เกิดความเข้าใจสถานการณ์อย่างลุ่มลึกเพียงพอ

ในบรรดาสื่อมวลชนทั้งหลาย“โทรทัศน์” เป็นสื่อที่มีผู้ชมมากที่สุดในปัจจุบัน เพราะรับได้ทั้งภาพและเสียง ง่ายต่อการรับรู้และทำความเข้าใจ โทรทัศน์กลายเป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตประจำวัน จากการสำรวจสื่อมวลชน (โทรทัศน์) พ.ศ.2546 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติปรากฏว่า จำนวนครัวเรือนทั่วประเทศ 16,470,000 ครัวเรือน ดูโทรทัศน์ ถึง 15,726,000 ครัวเรือน ไม่ดูโทรทัศน์เพียง 1,982,900 ครัวเรือน แทบจะไม่มีอาณาเขตปลอดโทรทัศน์ หลงเหลืออยู่ในสังคม²

¹ ฟาเดียวกัน ปีที่2 ฉบับที่ 1 หน้า 126

² การเปิดรับข่าวสาร การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจรายการข่าวภาคเช้าทางโทรทัศน์ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาฯ พ.ศ. 2547

ประชาชนจึงรับทราบข่าวสารจากโทรทัศน์มากกว่าสื่อประเภทอื่นๆ โทรทัศน์จึงมีบทบาทสูงยิ่งในสังคม โดยเฉพาะเมื่อผนวกกับมายาคติทางวัฒนธรรมที่ว่า ลิบปากว่า ไม่เท่าตาเห็น ชาวทีวีจึงน่าเชื่อถือมากกว่าสื่ออื่นๆ

แม้ว่าที่ผ่านมาสื่อหนังสือพิมพ์จะทำหน้าที่วิพากษ์วิจารณ์ ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลและนายกรัฐมนตรี ในขณะที่วิทยุโทรทัศน์คอยทำหน้าที่เป็นส่วนตอกย้ำและขยายผลงานให้กับรัฐบาล

บทบาทหน้าที่ที่สื่อมวลชนโดยเฉพาะสื่อหนังสือพิมพ์ เคยได้รับนิยามในฐานะหมาเฝ้าบ้าน (watch dog) แต่ในปัจจุบัน กระแสวิจารณ์ถึงบทบาทสื่อมวลชนที่ไม่น่าพึงใจในยุคสมัยของรัฐบาลทักษิณ โดยเฉพาะเมื่อการต่อสู้ทางการเมืองปัจจุบันที่ช่วงชิงตีความประชาธิปไตย เกิดนิยามสื่อสารมวลชนใหม่ในฐานะ “สุนัขละครสัตว์” ที่แสดงถึงสภาวะขาดความยอมรับนับถือ นำแปลกใจว่า ฐานันดรใหม่นี้ นอกจากมุ่งหมายถึงสื่อวิทยุโทรทัศน์โดยตรงแล้ว ยังพวงสื่อหนังสือพิมพ์บางส่วนอีกด้วย

ใช่หรือไม่ว่า สื่อมวลชนควรตรวจสอบตนเองและเรียนรู้จากสถานการณ์ที่ผ่านมา ในฐานะประสบการณ์ตรงร่วมสมัยของตนว่าแท้จริงแล้วเกิดจากปัจจัยอะไร ทั้งปัจจัยภายใน คือสถาบันสื่อ ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อ และปัจจัยภายนอกของสื่อ

เพื่อทำหน้าที่สมฐานะสื่อมวลชนตามวิชาชีพ เมื่อเผชิญกับทุนกุมอำนาจรัฐซึ่งมียุทธศาสตร์ กลยุทธ์การจัดการ ตลอดจนเครื่องมือในการบริหารจัดการเชิงนโยบาย การตลาด การทำวิจัย การทำโพล เครือข่าย sms และการต่อสู้หลายรูปแบบแม้กระทั่งด้วยมวลชนหรือเกมการเมืองระหว่างประเทศ โดยเฉพาะที่น่าสนใจยิ่งคือ วาทกรรมของฝ่ายการเมืองในบริบทวัฒนธรรมการเมืองและบรรยากาศแห่งความกลัวที่คุมและจួយใช้สื่อมวลชนได้แทบจะอยู่หมัด

1 สื่อวิทยุโทรทัศน์ในอาณาจักรแห่งความกลัว

หลังการเลือกตั้งเมื่อเดือนก.พ. 2548 พรรคไทยรักไทย ได้เสียงข้างมาก จัดตั้งรัฐบาลพรรคเดียวในประวัติศาสตร์ ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ นักวิชาการสื่อมวลชน ตั้งคำถามปนความห่วงใยว่า บรรยากาศแห่งความกลัวและความอึดครึ้มจะแผ่ปกคลุมหนาที่ขึ้นหรือไม่ และ

เราจะอยู่กันอย่างไรในสังคมที่ไม่มีกระจกสะท้อนความจริง ?

น่าสนใจว่า ทำไม สื่อมวลชนทั้งสิ่งพิมพ์และวิทยุโทรทัศน์ จึงไม่อาจสะท้อนความจริงตามบทบาทหน้าที่

ย้อนหลังดูกำเนิดการข่าวในประเทศไทยซึ่งเริ่มจากนายแพทย์ชาวอเมริกัน ก่อตั้งหนังสือพิมพ์ฉบับแรกของสยามคือ “บางกอกเรคคอร์ดเดอร์”³ สื่อสิ่งพิมพ์ในสังคมไทยจนถึงก่อนถึง พุทธกาล (พ.ศ. 2500) มี 2 รูปแบบ คือ

- 1 รูปแบบที่ถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือทางการเมือง
- 2 รูปแบบที่หลีกเลี่ยงข่าวสืบสวนข้อเท็จจริง (ที่เป็นข่าวเชิงคุณภาพ) ไปเป็นข่าวเชิงปริมาณ เช่น ข่าวอาชญากรรม ข่าวสังคม เช่น ข่าวลือ ข่าวซุบซิบและเรื่องทางเพศ

ในขณะที่การก่อตั้งวิทยุโทรทัศน์ในประเทศไทยเมื่อ 51 ปีก่อน โดยรัฐบาล จอมพลป. พิบูลสงครามและจอมพลสฤษดิ์ อยู่ในการควบคุมของรัฐชัดเจนและภายใต้การหล่อหลอมอุดมการณ์การทำงานใกล้ชิดอำนาจและเป็นเครื่องมือของรัฐอย่างยาวนาน

³ เริ่มตีพิมพ์เมื่อวันที่ 4 ก.ค. 2387 ดำเนินการอยู่เพียงปีเศษก็ต้องเลิกกิจการ เพราะแพ้ความในคดีหมิ่นประมาทกษัตริย์ฝรั่งเศสและต้องเสียค่าปรับเป็นจำนวนมาก

ในปีพ.ศ. 2520 หลังรัฐประหารและการสังหารหมู่ 6 ต.ค. 2519 รัฐบาลของนายธานินทร์ กรัยวิเชียรได้จัดตั้งสมท.ขึ้น โอนสถานีวิทยุและสถานีโทรทัศน์ส่วนหนึ่งจากกรมประชาสัมพันธ์ มาดูแล และจัดตั้งองค์กรข่าว ชื่อ สำนักข่าวไทยขึ้น เหตุผลสำคัญส่วนหนึ่ง คือ สร้างความน่าเชื่อถือและยอมรับจากผู้รับข่าวและจากสื่อทั้งในประเทศและนานาชาติ ทั้งเพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างศรัทธาและเชื่อถือกับประชาชน เพื่อเสริมเสถียรภาพของรัฐบาลให้มั่นคง ขณะทีสถานีช่อง 5 และ 7 ยังคงอยู่ภายใต้กองทัพ และมุ่งดำเนินการเพื่อเป็นสื่อการค้า

ส่วนช่อง 11 ถูกควบคุมโดยตรงจากรัฐนับตั้งแต่เริ่มต้น จนถึงปัจจุบัน ยังคงขึ้นตรงกับกรมประชาสัมพันธ์ ในกำกับของสำนักนายกรัฐมนตรี

เพื่อแก้ไขปัญหา การยึดกุมสื่อวิทยุโทรทัศน์ทั้งหมดของ รัฐและทุน นับจาก พ.ศ.2540 กฎหมายสูงสุด คือ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดให้มีการปฏิรูปสื่อวิทยุโทรทัศน์ใหม่ทั้งหมด แต่หลายปีผ่านไป กระบวนการปฏิรูปสื่ออยู่ในสภาพชะงักงัน องค์กรสื่อวิทยุโทรทัศน์ ทั้งหมดยังคงอยู่ภายใต้โครงสร้างที่ครอบงำโดยรัฐและทุน

ภาวะ “สื่อภายใต้รัฐที่เป็นเครื่องมือทุน” ปรากฏชัดในช่วงเวลาของรัฐบาลทักษิณ กลวิธีการจัดการสื่อมวลชนมีตั้งแต่ การซื้อนักข่าว พิธีกร ผู้ดำเนินรายการเป็นรายบุคคล หรือให้เงินโฆษณาก้อนโต จนถึงการยึดและย้ายกรรมสิทธิ์คลื่นวิทยุโทรทัศน์ ไปเป็นของเอกชนและธุรกิจใดที่ใกล้ชิดนักการเมือง เช่น กรณีวิทยุและโทรทัศน์ในเครือช่อง 9 อ.ส.ม.ท. สถานีโทรทัศน์ช่อง 5 สถานีโทรทัศน์ ช่อง 11 และสถานีโทรทัศน์ ไอทีวี⁴

แล้วปฏิภริยาสะท้อนกลับของสื่อมวลชนโดยเฉพาะ นักวิชาชีพสื่อต่อภาวะการณ์เช่นนี้ เป็นอย่างไร

เกิดอะไรขึ้นกับการเสนอข่าวและการตัดสินใจของบุคลากร สื่อโทรทัศน์ ภายใต้โครงสร้างที่ถูกคุมโดยทุนและอำนาจรัฐ

“ชาวบ้านไม่รู้ด้วยซ้ำว่าสื่อมวลชนโดยเฉพาะสื่อหลักๆ ทั้งหลายต้องถอยจากบทบาทของการเป็นสุนัขเฝ้าบ้าน มาสวมบทสุนัขขานนอนสอนง่าย กันเป็นส่วนใหญ่”

“เราจึงเห็นรายการที่ดูผิวเผินแล้วเหมือนหนึ่งรายการข่าว แต่เนื้อหาจริงๆแล้วเป็นรายการที่พิถีพิถันเอาข่าวต่างๆ ที่ไม่เป็นพิษเป็นภัยต่อใคร (โดยเฉพาะรัฐบาล) มานั่งพูดจาหยอกล้อกันในห้องส่ง”⁵ ไม่ว่าจะเป็นด้วยความหวาดกลัวอำนาจ หรือสยบยอมขององค์กรสื่อและผู้ประกอบอาชีพสื่อที่อยู่ในบริบทของสื่อเพื่อการค้าก็ตาม

สื่อบางส่วนตามประเด็นทันแม้ข้อมูลจะกระจัดกระจาย แต่ด้วยเหตุปัจจัยต่างๆ ทำให้จิตใจที่จะไม่ยอมเผยแพร

สิทธิเสรีภาพที่ฟุ่มเฟือย กับ เสรีภาพที่ไม่ (ยอม) ใช้

สื่อมวลชนเลือกใช้อิสระ สิทธิเสรีภาพของวิชาชีพไปในทิศทางใดบ้าง

สื่อมวลชนวิทยุ โทรทัศน์ไทยใช้สิทธิเสรีภาพบางด้านของสื่อมวลชนอย่างฟุ่มเฟือย ดังปรากฏชัด ในข่าวบันเทิง ข่าวกีฬา และข่าวอาชญากรรม เรื่องราวส่วนตัวของดารา นักร้อง ถูกติดตามอย่างเจาะลึก กระทั่งเข้าข่ายละเมิดสิทธิส่วนตัว และการละเมิดของสื่อมวลชนต่อผู้เสียหายที่เป็นผู้หญิง วัยรุ่น เด็ก คนชรา คนกลุ่มน้อยและผู้คนที่ไร้อำนาจ

ข่าวทำนองนี้โดยเฉพาะข่าวอาชญากรรมและบันเทิง ถูกนำเสนอไว้ช่วงต้นรายการ ให้รายละเอียดมากมายและใช้เวลาเนิ่นนานเพราะเป็นสินค้าขายได้

ในขณะที่ทางด้านข่าวสารการเมือง เศรษฐกิจ สื่อวิทยุโทรทัศน์กลับไม่ใช้เสรีภาพเพียงพอที่จะตรวจสอบ ติดตามข้อเท็จจริงประเด็นทางการเมืองและเศรษฐกิจสำคัญ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับผู้มีอำนาจ มีการนำเสนอเพียงบางส่วน หรือเสนอเป็นข่าวไม่สำคัญ หรือย่นย่อจนจับสาระสำคัญไม่ได้ ในรูปแบบรายงานสถานการณ์ที่ขาดคำถามและคำอธิบายเบื้องหลัง ว่าทำไม

⁴ ปิดหูปิดตา ปิดปากสิทธิเสรีภาพในเมืองธุรกิจการเมืองสื่อ หน้า 4

⁵ เทพชัย หย่อง อ่างแล้ว น.193

ทุกวันนี้ ชาวสารกับความบันเทิงถูกตัดต่อพันธุกรรมเข้าด้วยกัน นำเสนอต่อผู้ชมชาวโทรทัศน์ ในรูปแบบใหม่ๆ ทั้งเกร็ดข่าว เก็บตกข่าว และการเล่าข่าวที่ให้อรรถรสอย่างผิวเผิน

ในขณะที่ นักวิชาการสื่อและสื่อมวลชนส่วนหนึ่ง เห็นว่าการที่สื่อกลายเป็นสื่อของทุน นับเป็นการละเมิดหลักนิติธรรมที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน

สมมติว่า... โครงสร้างทางกม.ที่กำหนดการถือครองคลื่นความถี่วิทยุโทรทัศน์ ทำให้สื่อชนิดนี้ถูกบีบด้วยอำนาจรัฐและทุน กระทั่งไม่อาจเสนอความจริงตามหน้าที่ได้

ทำไมหมาเฝ้าบ้าน อย่างสื่อหนังสือพิมพ์เองจึงมักหลีกเลี่ยงการเจาะลึกประเด็นปัญหา เช่น ประเด็นผลประโยชน์ทับซ้อน ประสิทธิภาพของโครงการเอื้ออาทรต่างๆ นโยบายการใช้ความรุนแรงกรณียาบ้า หรือกรณีสามจังหวัดชายแดนใต้และอื่นๆ

นโยบายสำเร็จรูปต่างๆ เช่น การจดทะเบียนคนจน กระทั่งนโยบายต่างประเทศของทักษิณในเรื่องพลังงานและเขื่อนในพม่า หรือกระทั่งข้อเท็จจริงพื้นฐานที่สุด ปฏิกริยาของสังคมที่นายกรัฐมนตรีทักษิณถูกประชาชนขับไล่ในที่สาธารณะหลายครั้ง ก็ไม่เป็นข่าวในสื่อสิ่งพิมพ์หลายฉบับ ทั้งที่สื่ออุปมาตนเป็น หมาเฝ้าบ้านผู้เตือนภัย อุปมาเป็นตะเกียงส่องทาง หรือกระทั่งเป็นแค่เพียงหน้าท้องกระจกสะท้อนความจริงชั้นพื้นฐาน หรือยังมีโครงการอื่นที่ใหญ่กว่าที่คลุมครอบสื่อมวลชนอยู่

ลองย้อนดูการบรรยายกาศสังคมและการทำงานของสื่อมวลชนเมื่อครั้งคดีชุกหันทันครั้งแรกของพต.ทักษิณ ชินวัตร เมื่อ 5 ปีก่อน

2 สื่อมวลชนในวัฒนธรรมทางการเมืองแบบลีนไหล

บ่ายวันที่ 18 มิ.ย. 2544 ป.ป.ช.ได้กล่าวสรุปแถลงปิดคดีชุกหันทันด้วยวาจาและเกิดวาทกรรม “บกพร่องโดยสุจริต” ที่เป็นข่าวไปทั่วโลก จากนั้นคดีถูกส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่ 3 ต.ค. 2544 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยมติ 8 ต่อ 7 เสียงให้พต.ทักษิณ ชินวัตรหลุดจากคดีชุกหันทันมีผลให้ไม่ต้องพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

ท่ามกลางความดีใจของประชาชนทั่วไป แต่ก็มีประชาชนจำนวนหนึ่งไม่เห็นด้วย.

การรายงานข่าวในช่วง คดีชุกหันทันครั้งแรกของนายกรัฐมนตรี อาจสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมการเมืองที่กำกับ ความคุมทัศนคติ และจุดยืนของสื่อมวลชนไทย

การศึกษารูปแบบการนำเสนอคดีปกปิดทรัพย์สินของพต.ทักษิณ ชินวัตรในสื่อหนังสือพิมพ์ 4 ฉบับ และศึกษาวาทกรรมว่าให้ความชอบธรรมกับแนวพิจารณาทางรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์อย่างไร พบว่าสื่อมวลชนเลือกใช้วาทกรรมทางรัฐศาสตร์มากกว่านิติศาสตร์ เช่น การนำเสนอว่าพต.ทักษิณเป็นบุคคลเพียงคนเดียวที่จะสามารถนำพาประเทศให้หลุดพ้นจากวิกฤติได้ หรืออัศวินควายดำ แนวโน้มการนำเสนอข่าว บทความ รายงาน บทวิเคราะห์ บทบรรณาธิการ จึงอยู่ในบริบทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดด้านรัฐศาสตร์ เช่น การสนับสนุนของประชาชน การสนับสนุนของนักธุรกิจ

สื่อมวลชนได้สร้างให้พต.ทักษิณ ชินวัตรเป็นตัวแทนนักการเมืองกลุ่มใหม่เป็นขั้วตรงข้ามกับกลุ่มอำนาจเดิม (พรรคประชาธิปัตย์) ที่เชื่องช้า ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์

การนำเสนอข่าวเช่นนั้น อาจมีผลมาจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกหลังประเทศไทยได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจต้องการผู้มากอบกู้ แต่ในขณะเดียวกันวาทกรรมของสื่อมวลชนก็มีผลต่อวัฒนธรรมการเมืองแบบลีนไหลตามกระแสสังคม ไม่สามารถบังคับใช้กับผู้มีอำนาจด้วยสภาพ “สังคมไทยเป็นสังคมที่ผู้มีอำนาจสามารถต่อรองกับหลักการได้” ด้วย

⁶ อ้างแล้ว

⁷ อ้างแล้ว หน้า 103

“...และภาพเสมือนจริงถูกขยายความต่อไปเรื่อยๆ โดยอาศัยสื่อ
และนักหนังสือพิมพ์ซึ่งไม่เข้าใจเกมการเมืองนี้ หนังสือพิมพ์จึงเป็น
คนสมรู้ร่วมคิดโดยไม่รู้ตัว”

ภายใต้วัฒนธรรมทางการเมืองไทยที่ลึนไหล ยึดถือตัวผู้มี
อำนาจมากกว่าหลักนิติรัฐ ..ตัวสื่อมวลชนไทยเองก็มีแนวโน้ม
ที่จะผลิตวาทกรรมที่สอดคล้องกับสภาพวัฒนธรรมทางการเมือง
สื่อมวลชนจึงทั้งเป็นต้นเหตุและผลลัพธ์ของวัฒนธรรมการเมือง
แบบลึนไหลและวาทกรรมที่รองรับการใช้ความรุนแรง

เป็นทั้งผู้กำหนด (active) และถูกกำหนด (passive)
จากวัฒนธรรมการเมืองเช่นนี้

วัฒนธรรมการเมืองที่โน้มเอียงสยบยอมต่ออำนาจ เมื่อ
ประกอบกับ คำอธิบายกม. ระเบียบปฏิบัติของราชการ และการ
ตีความของนักกฎหมายแบบเนติบริกร กลายเป็นฐานรองรับความ
ชอบธรรมและคำอธิบายนั้นก็ถูกสะท้อนขยายต่อสู่สังคมโดย
สื่อมวลชน

การสื่อสารในสังคมเช่นนี้จึงช่วยตอกย้ำวัฒนธรรมการเมือง
ซึ่งเอื้อต่อการใช้อำนาจปกครองโดยใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือ (rule
by law) แทนที่จะสนับสนุนการปกครองโดยหลักแห่งกฎหมาย
(rule of law) ให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น

รวมทั้งวาทกรรมรับรองให้ประชาธิปไตยเท่ากับการเลือกตั้ง
และวาทกรรมเสียงข้างมากหนุนหลัง ที่จะเม็ดเสียงส่วนน้อยและ
ละเมิดหลักความยุติธรรมแห่งกฎหมาย กลายเป็นความถูกต้อง
ชอบธรรมในการปกครอง

ดังที่ รัฐบาลทักษิณสร้างวาทกรรมที่มีอิทธิพลต่อคนส่วน
ใหญ่ อาทิ การให้ความหมายของประชาธิปไตยให้เป็นไปอย่าง
เขาต้องการว่าประชาธิปไตยไม่ใช่เป้าหมายของสังคมไทย การอ้าง
ความรุนแรงโดยรัฐให้ผู้คนยอมรับหรือการแลกคุณค่าสิทธิเสรีภาพ
เพื่อเป้าหมายการแก้ไขวิกฤติเศรษฐกิจ⁸

ไม่เพียงแต่สื่อวิทยุ โทรทัศน์ บทบาทของสื่อสิ่งพิมพ์ใน
โครงสร้างวัฒนธรรมและวาทกรรมเช่นนี้ เป็นสิ่งใหม่ในวงการ
สื่อมวลชน ดังที่นักหนังสือพิมพ์อาวุโสสะท้อนก่อนเกิดปรากฏการณ์
สนธิ และการต่อต้านของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย
เอาไว้ว่า “บทบาทสื่อได้เปลี่ยนไปแล้วจากสื่อในฐานะเป็นหมา
เฝ้าบ้าน ตอนนี้ผมคิดว่าสื่อพัฒนากลายเป็นหมาละครสัตว์ไปแล้ว
คือยังไม่ทันยกไม้ยกมือก็ตีสั่งกาไปแล้วสองสามรอบ

...และภาพเสมือนจริงถูกขยายความต่อไปเรื่อยๆ โดยอาศัย
สื่อและนักหนังสือพิมพ์ซึ่งไม่เข้าใจเกมการเมืองนี้ หนังสือพิมพ์จึง
เป็นคนสมรู้ร่วมคิดโดยไม่รู้ตัว ตอนนี้ทักษิณเอาหนังสือพิมพ์หลาย
ฉบับอยู่หมด เขากลายเป็นผู้กำหนดวาระข่าว”

⁸ ฟาเดียวกัน ปีที่ 2 ฉบับที่ 1

⁹ กวี จงกิจถาวร ในฟาเดียวกัน ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 หน้า 80-81

3 ความเป็นกลางกับการลอยตัว (เหนือความขัดแย้ง)

เป็นการดี ถ้าผู้ชมทราบและตระหนักว่า ข่าวที่เราได้รับนั้นมิได้มีเพียงข้อเท็จจริง แต่มีมายาคติต่างๆ แฝงอยู่ด้วย เพราะที่จริงแล้ว

ข่าวเป็นผลผลิตจากกระบวนการคิด การตัดสินใจ มุมมองของผู้ผลิตข่าว ข่าวที่นำเสนอสู่ประชาชน จึงไม่ใช่ข้อเท็จจริงเท่านั้น เพราะนอกจากข้อเท็จจริง (บางส่วนที่ถูกเลือก) แล้วยังมีความคิดของผู้ผลิตรายการข่าวแทรกเข้ามาด้วย และด้วยกระบวนการข่าวเป็นขั้นตอนที่ผู้ผลิตรายการทำซ้ำๆ ทุกวัน ผู้ผลิตข่าวจึงไม่รู้ตัวว่า มายาคติกำลังถูกตอกย้ำและถ่ายทอดไปสู่ผู้ชม ผู้ผลิตส่วนใหญ่มองว่าตนเองมีความเป็นกลาง¹⁰

และนี่เองคือสิ่งที่เป็นเรื่องของวัฒนธรรมทางการเมือง เป็นโครงสร้างใหญ่ที่มากกว่าและสำคัญไม่น้อยหรืออาจมากกว่า โครงสร้างความเป็นเจ้าของสื่อ

ดังนั้น ความเป็นกลางโดยหลักแห่งวิชาชีพสื่อ ควรเป็นเช่นไร ลองมองย้อน แนวกำกับวิชาชีพ (code of conduct) สังคมประชาธิปไตย ที่ว่า นักสื่อสารมวลชน มีภารกิจในการรับผิดชอบต่อสังคมที่ปกครองในระบบประชาธิปไตย เป็นสื่อกลางของข่าวสารและเป็นเวทีการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่าง

นักสื่อสารมวลชนจึงต้องมีอิสระมากที่สุด ควบคู่กับยอมรับพันธกิจที่มีต่อสังคมอย่างแจ่มชัด และทำหน้าที่ตามมาตรฐานของตัวเองอย่างเคร่งครัด¹¹ – ตามหน้าที่ที่สื่อมวลชนวิชาชีพเพื่อคุณภาพข่าวที่ดี โดยคำนึงถึงหลักเสรีภาพ, ความรับผิดชอบต่อ (จรรยาบรรณ) และการปฏิบัติงาน¹² เช่น

หลักความเป็นอิสระและเสรีภาพในการทำหน้าที่ วัตถุประสงค์ความเป็นอิสระของสื่อ โดยดูจากการปฏิบัติของสื่อ และการทำงานของบรรณาธิการ ว่า

- เมื่อเกิดความขัดแย้ง สื่อกล้าแสดงความคิดเห็นที่แท้จริงของตนออกมาหรือไม่ (ไม่วางตัวอยู่เหนือความขัดแย้ง)
- กล้าที่จะติดตามนโยบายในเชิงรุกจากฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยไม่รอแต่เอกสารจากหน่วยงานนั้น
- วิธีการนำเสนอซึ่งนอกจากมีข้อเท็จจริงแล้ว ยังกล้าที่จะตีความและนำเสนอภูมิหลังของข้อเท็จจริงนั้นด้วย

หลักความรับผิดชอบต่อสังคม เน้นการทำหน้าที่ถูกต้อง ได้แก่

- ให้บริการข่าวสารและเปิดให้มีการอภิปรายโต้เถียงในเรื่องส่วนรวม
- ส่งเสริมกระบวนการประชาธิปไตยและให้แสงสว่างทางปัญญา
- พิทักษ์รักษาสีทึบของบุคคลโดยเฝ้าดูรัฐบาล (watch dog against government)

กรอบแห่งองค์วิชาชีพและผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนที่มีอยู่เหล่านี้ นับว่าน่าจะเป็นพอที่จะเป็นหลักให้กับสุนัขเฝ้าบ้านทำหน้าที่เชิงชั้น ไม่ว่าจะในขอบเขตของการรายงาน สิ่งที่ควรจะเป็น (ought to be) หรือสิ่งที่เป็นอย่างนี้ ไม่ว่าจะเป็นการจกที่แค่สะท้อนความจริง และตะเกียงที่ส่องสว่างนำทางสังคมสู่ทางเลือกอันหลากหลาย

4 การสร้างเวทีและวาระสาธารณะ

การยึดกุมเวทีสาธารณะโดยทุนอาจเป็นเรื่องใหม่สำหรับสังคมไทย แต่ในยุโรป เริ่มตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 ซึ่งเป็นยุคที่พ่อค้ามีอิทธิพลมากพอที่จะหลุดออกจากอำนาจของศาสนาจักร และต้องการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจของตนเอง

ต่อมามีการซื้อสิทธิขายเสียง ให้เงินสนับสนุนพรรคการเมือง และสร้างเวทีสาธารณะจอมปลอมขึ้นมา ในช่วงศตวรรษที่ 20 สื่อกลายเป็นเวทีสำหรับผู้มีอำนาจ กลุ่มทุนผูกขาดความเป็นเจ้าของสื่อ ใช้ข่าวสารเพื่อให้ได้รับความนิยมสูงสุด สื่อเต็มไปด้วยเรื่องเร้าอารมณ์ เรื่องเพศ อาชญากรรม และความรุนแรง ข่าวลือ การขุดคุ้ยเรื่องส่วนตัวทำให้สื่อขยายกลุ่มผู้รับสารได้กว้างขวาง

ข้อเสนอและความคาดหวังต่อสื่อมวลชน ระเบียบเฉพาะหน้าที่สื่อมวลชนถูกกำหนดวาระจากวาทกรรมของฝ่ายการเมืองและตรรกะของทุน ตัวอย่างหนึ่ง เช่น

“ปรับตัวเป็นเวทีในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง คือไม่ใช่ทำหน้าที่เพียงแค่เปิดโปงความเลวร้ายแต่เป็นพื้นที่ที่ทำให้คนหลายฝ่ายมาแก้ปัญหาความขัดแย้งกันในสื่อ เป็นการกำหนดวาระของสาธารณะ (public agenda) ใหม่ และไม่จำเป็นต้องเปิดเวทีในแง่คู่ขัดแย้งแต่เป็นเวทีที่มีคนหลายกลุ่มมาพูดคุยหารือกัน

¹⁰ เชมวไล ธีรสุวรรณ์จักร มายาคติเรื่องอำนาจที่ปรากฏในข่าวโทรทัศน์ 2545

¹¹ ตามแนวคิด ความรับผิดชอบต่อสื่อมวลชนต่อสังคม

¹² ตามแนวทฤษฎีบรรทัดฐานนิยมที่เชื่อมโยงหลักการทั้งสามที่แสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติงานเพื่อบรรลุถึงคุณภาพของข่าว

แทนที่จะชนกัน...สื่อควรพยายามทำให้เกิดมิติใหม่เพิ่มขึ้นที่ชี้ให้เห็นถึงความลุ่มลึกของปัญหา...อาจไม่ใช่สิ่งที่ขายได้แต่มันอาจเป็นหน้าที่ที่สื่อต้องทำ¹³

การกำหนดวาระใหม่ของสาธารณะโดยสื่อมวลชน มีความจำเป็นเร่งด่วนซึ่งรวมถึงการพัฒนาหรือสร้างเวทีหรือพื้นที่สาธารณะ¹⁴ (public Sphere) ซึ่งควรเป็นเวทีอิสระจากรัฐบาล ออกจากพลังเศรษฐกิจโดยเฉพาะของพรรคการเมือง เป็นเวทีที่สนองต่อการถกเถียงปัญหาด้วยเหตุผล เป็นเรื่องที่พลเมืองเข้าถึงได้และตรวจสอบทั้งรัฐและทุนได้

รูปธรรมของแนวคิดนี้ที่คนไทยรู้จักคุ้นเคย คือ บีบีซี ของอังกฤษและ NHK ของญี่ปุ่น

กระบวนการ (learning process) การมีส่วนร่วมของประชาชนในสื่อมวลชน เพื่อขบคิดถึงการจัดตั้งสื่อวิทยุโทรทัศน์เพื่อสาธารณะ (public service) และอาศัยบทเรียนและบทสรุปจากความล้มเหลวกรณีไอทีวีและการปฏิรูปสื่อตามรัฐธรรมนูญ น่าจะเป็นภูมิหลังที่จะนำไปสู่วัฒนธรรมการเมืองที่พ้นหรือถอยห่างจากทัศนะอำนาจนิยม หรืออุดมการณ์เผด็จการ หรือผู้มาโปรด ส่ววิธีคิดและพฤติกรรมการเมืองที่ไม่ต้องร่อนการเมือง นโยบายพรรคการเมือง และอคติวนั้มาขาว หรืออคติวนั้มาดำ

5 ความสงสัย

สื่อมวลชนกับการก้าวพ้นวิกฤติการเมืองยุคทักษิณ

สังคมไทยกำลังเผชิญหน้ากับความท้าทายครั้งสำคัญของการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย ไปให้พ้นระบอบประชาธิปไตยแบบอำนาจนิยมในยุครัฐบาลทักษิณ ซึ่งจะต้องเรียนรู้ ทะลุมายาคติ และวาทกรรมทางการเมืองเพื่อก้าวพ้นจากการให้ความหมายประชาธิปไตยแบบเลือกตั้งสำเร็จรูป ไปสู่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญที่เน้นการเคารพสิทธิเสรีภาพด้านต่างๆ ของประชาชน

การปกครองของรัฐบาลทักษิณ¹⁵ เป็นการเมืองของการใช้อำนาจดิบๆ (power) มองข้ามอำนาจที่ชอบธรรม (authority และ legitimacy) และอำนาจของความดี คุณธรรม คือบารมี (charisma) ความหมายประชาธิปไตยของทักษิณ คือการ

เลือกตั้ง เมื่อพ้นเลือกตั้งกลุ่มทุนการเมืองนำอำนาจไปใช้อย่างไรก็ได้ จึงต้องทะเลาะรอบประชาธิปไตยเลือกตั้งไปสู่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญที่เน้นการเคารพสิทธิเสรีภาพด้านต่างๆ และต้องพัฒนาตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป

สำหรับ สื่อมวลชนผู้เป็นฐานันดรสี ในโครงสร้างที่สื่อถูกผูกขาดกรรมสิทธิ์ไม่ว่าจะโดยรัฐหรือทุน สื่อมวลชนอาจก้าวพ้นจากโครงสร้างควบคุมทางกฎหมายซึ่งปรับปรุง ดีความ แก้ไขได้ง่าย ยิ่งกว่าวัฒนธรรมการเมืองแบบสิ้นไหลอันเป็นโครงคร่อมความคิดสังคมและสมาชิกทั้งมวลรวมสื่อในสังคมโดยไม่รู้ตัว

ในระบอบการก้าวผ่านสำคัญของสังคมไทย ต้องการความเข้าใจสถานการณ์อดีตและปัจจุบันเพื่อสร้างอนาคต เสนอมุมมองที่พ้นจากขั้วการเมืองและการชิงอำนาจรัฐ ในวัฒนธรรมการเมืองที่มักจะลงเอยด้วยข้อเสนอสื่อประเภทที่มุ่งแก้การเผชิญหน้าทางการเมืองเฉพาะหน้า ด้วยการสมานฉันท์และสมานประโยชน์ชนิดรักษาสถานะอำนาจและแบ่งปันผลประโยชน์ของกลุ่มคนส่วนน้อย ละเลยปมปัญหาที่แท้จริง จนนำไปสู่การเผชิญหน้ากันใหม่

สื่อมวลชนจึงมีความสำคัญยิ่งต่อการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของสังคม เพื่อก้าวข้ามประชาธิปไตยแบบเลือกตั้งและรับเหมาทำแทนโดยรัฐบาลสร้างเครือข่ายผลประโยชน์และอำนาจ ทัดทาน รวมทั้งการพยายามเปลี่ยนแปลงแผนพฤติกรรมการเมืองของชนชั้นนำและประชาชน และตอบรับต่อขบวนการทางสังคมแบบใหม่ของภาคประชาชน

ทั้งนี้โดยทำหน้าที่สื่อมวลชนที่อยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องชอบธรรม ความชัดเจนในวิชาชีพและกรอบจริยธรรมของตน ตระหนักว่าการพัฒนาประชาธิปไตยเป็นงานระยะยาว ไม่ใช่จบลงที่การเลือกตั้ง การเปลี่ยนผู้นำ หรือแก้รัฐธรรมนูญ

¹³ พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์ ฟาเดียวกั น.84-85

¹⁴ ฮาร์เบอร์มาส อ้างในวิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สื่อสารมวลชน) การศึกษาความเป็นวิชาชีพขององค์กรข่าว คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ.2547 น.44

¹⁵ ตูลาการวิวัฒน์ 2 ธีรยุทธ บุญมี มติชน 4 ส.ค. 2549

ฐานะความเป็นหมาเฝ้าบ้านหรือสุนัขจรจัด หรืออุปมาอื่นใด ย่อมขึ้นกับงานที่สื่อสารกับสังคมแลกกับความน่าเชื่อถือและความนับถือที่สังคมมีต่อสื่อ อันเป็นคุณสมบัติและเงื่อนไขจำเป็นสูงสุดสำหรับ “วิชาชีพ” สื่อมวลชนมิใช่เพียง “ประกอบอาชีพ” สื่อแม้จะร่ำรวยเท่านักเล้าขาว

แน่นอน หลายปัจจัยอยู่นอกเหนือการควบคุม แต่ปัจเจกภาพของบุคลากรข่าวในฐานะมนุษย์ผู้มีปัญญาที่จะจัดการตนเองและดิ้นรน ต่อรอง ย่อมสามารถแสวงหาทางออกหลากหลายและทางเลือกที่ดีกว่าของสาธารณชน

เป็นการต่อสู้ปกติเช่นเดียวกับวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตอื่นบนโลก ๐

อ้างอิง

- 1 การเปิดรับข่าวสาร การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจรายการข่าวภาคเช้าทางโทรทัศน์ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาฯ พ.ศ.2547
- 2 การศึกษาความเป็นวิชาชีพขององค์กรข่าว คณะวารสารศาสตร์ วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สื่อสารมวลชน) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ.2547
- 3 กระบวนการรายงานสดของข่าวโทรทัศน์ไทย วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาฯ พ.ศ.2545
- 4 ข่าวโทรทัศน์ที่มีคุณภาพในทัศนะผู้สื่อข่าวและผู้รับสาร วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาฯ พ.ศ.2544
- 5 วาทกรรมการสร้างความจริงเชิงรัฐศาสตร์กับนิติศาสตร์ของหนังสือพิมพ์ในคดีปกปิดทรัพย์สินของทักษิณ ชินวัตร วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาการวาทศิลป์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาฯ พ.ศ.2544
- 6 มายาคติเรื่องอำนาจที่ปรากฏในข่าวโทรทัศน์ วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ พ.ศ.2547

หนังสือ

- ปิดหูปิดตา ปิดปากลิดลิสเสรีภาพในมือธุรกิจการเมืองสื่อ, อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ บก.
- สำนักพลเมือง ความเรียงว่าด้วยประชาชนบนเส้นทางสู่ประชาสังคม ยุทธนา วรณปิติกุล บก.
- เสรีภาพสื่อไทยในยุคเศรษฐกิจการเมืองผูกขาด นวลน้อยตรรัตน์ กนกศักดิ์ แก้วเทพ บก.
- ไฟเดียวกัน ปีที่ 2 ฉบับที่ 1

บทความ

- ตุลาการวิวัฒน์ หนังสือพิมพ์มติชน 4 ส.ค. 2549
- ประชาธิปไตยรับหมาทำแทน หนังสือพิมพ์มติชน 4 ส.ค. 2549

“ประเด็นที่แปลกมาก และน่าสนใจคือ (เท่าที่ผมสังเกต) ฝรั่งหน้าด้านโดยมากเป็นเอกชนที่พอหลบสายตาสารณะได้ ในทางตรงกันข้ามคนไทยหน้าด้านโดยมากเป็นผู้มีอำนาจวาสนาที่อยู่บนเวทีสาธารณะ กลางแสงจ้าและมีไมโครโฟนล้อมรอบ

เรื่องนี้แปลกแต่จริงแต่ผมคิดว่าพออธิบายได้ หากเราพิจารณาลักษณะทางสังคมที่แตกต่างกัน

ลักษณะทางสังคม

ฝรั่งโดยมากที่ลักษณะสังคม “เผชิญหน้ากัน” (confrontational) ใครจับผิดใครได้ย่อมติเตียนว่ากล่าว อาจถึงขั้นโวยวายชี้หน้าบังคับให้เขาอธิบายพฤติกรรมของตนทั้งนี้ ถือว่า เป็นสิทธิปกติ ไม่ร้ายแรงหรือน่าเกลียดประการใด และสังคมพหุวัฒนธรรมที่อะบิยาจะมีความผิดไม่ว่าจะมีตำแหน่งสูงส่งหรือ “วาสนา” เรียงว่า

ดังนั้นในสังคมฝรั่งหาก “ท่านผู้ใหญ่” ถูกจับคาหนังคาเขา ก็มักรีบลาออกเสียก่อนที่จะสังคมจะหลอมไฟเล่นงานให้แสนทรมานหน้าหมดเนื้อหมดตัว

ในลักษณะตรงกันข้าม คนไทยมีลักษณะสังคม “อดทน” (Tolerant) และ “ประนีประนอม” (conciliatory) คนไทยโดยมากถูกฝึกมาแต่น้อย “ให้รู้ที่สูงที่ต่ำ” “เอาตัวรอดเป็นยอดดี” “ว่าแต่เขาอืหน่าเป็นเอง” “อย่าตือยาเตียน” “อย่าพูดมากโวยวาย” ว่าโดยสรุปคนพูดมาก “ปากไม่ดี” เป็นที่น่ารังเกียจยิ่งกว่าคนประพฤติชั่วต่างๆ เป็นไหนๆ

ในสังคมแบบนี้ “ท่านผู้ใหญ่เจ้าเล่ห์” ก็ร้ายเพราะขัดกลับกับคนประจานท่านได้เสมอว่า เขา “อืจฉา” “ปากร้าย” “ใส่ความ”

ในสังคมแบบนี้คนหน้าด้านมีความถูกต้องเสมอ

ส่วนคนที่สุจริตที่บังอาจฟ้องท่านก็ถูกสวมบทผู้ร้ายที่ทำลายสามัคคีในสังคม

ไมเคิล ไรท์
ฝรั่งมองไทย
มติชน

ปฏิรูปสื่อ

6 ปี ของการเดินหน้าที่ถอยหลัง

เรื่อง > ผู้สื่อข่าวอิสระ

สื่อมวลชน คือ เเงื่อนไขสำคัญหนึ่งที่จะนำไปสู่การปฏิรูปการเมืองไทย บนความสัมพันธ์ของอำนาจที่เหมาะสม ถ่วงดุลตรวจสอบกันของฝ่ายต่างๆ ในสังคมการเมืองไทยรวมทั้งอำนาจของการเสนอข้อเท็จจริง และความคิดเห็นของสาธารณะผ่านสื่อมวลชน

รัฐธรรมนูญฉบับประชาชนพ.ศ.2540 จึงมีบทบัญญัติว่าด้วยสื่อมวลชนหลายมาตรา รวมถึงข้อสำคัญคือมุ่งให้เกิดการปฏิรูปสื่อวิทยุ โทรทัศน์เพื่อการปฏิรูปการเมืองอย่างสมบูรณ์

แต่น่าเสียดาย การปฏิรูปสื่อ บุตรคนเล็กของการปฏิรูปการเมือง 2540 กลับ “ได้ียง” อยู่ในครรภ์ถึงก่อนปี พ.ศ.2549 ผลจากอำนาจที่กระจุกตัวและการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารที่ควบคุมนิติบัญญัติบิดเบือนเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญก่อให้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองไทยอีกครั้งในรอบ 15 ปีหลังเหตุการณ์เดือนพ.ค.2545

และวันนี้สังคมไทยกำลังถามหา การปฏิรูปการเมืองครั้งที่สอง

ข้อเขียนนี้มุ่งประมวลภาพ และพิจารณาถึงการแสดงออกของการปะทะ ต่อรอง ของอำนาจในสังคมสองกระแสระหว่างฝ่ายนิยม “กระจุก” อำนาจ กับ แนวทาง “กระจาย” อำนาจ โดยมองผ่านการปฏิรูปสื่อ และการสรรหากสช.

ทำไมจึงปฏิรูปสื่อวิทยุ โทรทัศน์ให้เป็นสื่อเพื่อประโยชน์สาธารณะได้ยากเย็นและใช้เวลานานเช่นนี้

วิทยุ โทรทัศน์ และผู้ถือใบ : พื้นเพและการปฏิรูปสื่อ

สื่อวิทยุโทรทัศน์ไทย 6 สถานี อยู่ภายใต้การถือครองคลื่นความถี่และกำกับโดยภาครัฐทั้งหมด แบ่งเป็นสื่อโทรทัศน์ที่หน่วยงานภาครัฐ ยังควบคุมการบริหาร (เช่น ช่อง 5, ช่อง 9, ช่อง 11) และส่วนที่รัฐให้เอกชนรับสัมปทานระยะยาว โดยเอกชนบริหาร (ช่อง 3, ช่อง 7, ไอทีวี) มีรายละเอียดคือ

- อ.ส.ม.ท. (ต่อมาเป็นบริษัทมหาชนจำกัด) ดูแลช่อง 3 และ 9
- กองทัพบก ดูแลช่อง 5 และ 7
- กรมประชาสัมพันธ์ ดูแลช่อง 11
- สำนักนายกรัฐมนตรี ดูแลสถานีไอทีวี

ส่วนสถานีวิทยุจำนวน 524 สถานี (ไม่นับวิทยุชุมชน) อยู่ภายใต้การดูแลของหน่วยราชการและรัฐวิสาหกิจประมาณ 20 หน่วยงาน

ด้วยเหตุที่โครงสร้างการถือครองคลื่นวิทยุและโทรทัศน์กระจุกตัวอยู่กับหน่วยงานรัฐหรือเอกชนซึ่งอาศัยความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้มีอำนาจในเครือข่ายระบบอุปถัมภ์ของรัฐกับทุน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 40 จึงกำหนดให้คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ โดยให้องค์กรของรัฐที่เป็นอิสระคือ กสทช. ทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่

บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญนี้ ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญ เพราะเป็นจุดกำเนิดกระบวนการปฏิรูปสื่อ โดยเริ่มต้นที่การปฏิรูปกรรมสิทธิ์คลื่นความถี่วิทยุโทรทัศน์

เมื่อหน่วยงานของรัฐถือครองสื่อวิทยุโทรทัศน์ สื่อสำคัญของสังคมก็ขาดความเป็นอิสระในการถ่ายทอดหรือไม่สามารถเปิดเป็นพื้นที่แสดงความคิดเห็น ค่านิยม ตลอดจนทัศนคติที่หลากหลายในสังคม โดย

- **ในภาวะปกติ** การใช้คลื่นความถี่ที่มีอยู่อย่างจำกัดแสวงหาผลประโยชน์ต่างๆ ทั้งทางธุรกิจและการเมืองเป็นผลให้สื่อวิทยุและโทรทัศน์มีลักษณะเป็นสื่อทางธุรกิจการค้า

- **ในภาวะที่มีความขัดแย้งทางการเมือง** สื่อวิทยุและโทรทัศน์ต้องสนองต่อผู้มีอำนาจมากกว่าการทำหน้าที่ตามวิชาชีพ ไม่อาจจะเป็นสื่อเพื่อประโยชน์สาธารณะ สภาพนี้นำมาซึ่งความขัดแย้งและการต่อต้านที่รุนแรง

โอกาสของผู้อภิบาลเดิม ในภาวะสูญญากาศขององค์กรจัดสรรคลื่นความถี่

ตามพรบ.นี้ (พระราชบัญญัติองค์การจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2543 ในมาตรา 6) กำหนดให้คณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ หรือ กสช. เป็นองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระ มีหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่

ส่วนขอบเขตอำนาจของหน่วยงานเดิม ในขณะที่ กสช. ยังไม่เกิดขึ้น (ตามมาตรา 80 ของพระราชบัญญัติองค์การจัดสรรคลื่นความถี่) ก็ได้กำหนดไว้ชัดเจน¹ ว่าช่วงที่การแต่งตั้ง กสช. ยังไม่เสร็จ ให้หน่วยงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่อยู่เดิมกำกับดูแลไปก่อน แต่มีเงื่อนไขว่า ห้ามใช้อำนาจที่เป็นของ กสช. โดยตรง คือ

- การจัดสรรคลื่นความถี่
- ออกใบอนุญาตประกอบกิจการ หรืออนุญาตให้ประกอบกิจการเพิ่มเติม

¹ “เริ่มแรกที่มีการคัดเลือกและแต่งตั้ง กสช. หรือ กทช. แล้วแต่กรณี ยังไม่แล้วเสร็จ ให้นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ อธิบดีกรมไปรษณีย์โทรเลข และเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารคลื่นความถี่ การจัดสรรคลื่นความถี่ การอนุญาตและการกำกับดูแล หรือ การควบคุมการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและกิจการวิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ตามกฎหมายว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ กฎหมายว่าด้วยวิทยุคมนาคม กฎหมายว่าด้วยโทรเลขและโทรศัพท์ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง มีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติ จนถึงวันพ้นกำหนดเวลาตามมาตรา 77 แต่ในระหว่างนั้นจะพิจารณาจัดสรรคลื่นความถี่ ออกใบอนุญาตประกอบกิจการ หรืออนุญาตให้ประกอบกิจการเพิ่มเติมไม่ได้

6 ปีของการสรรหากสช.

การทำงานคณะกรรมการสรรหากสช. เริ่มต้นในปี 2544

เมื่อกระบวนการจบสิ้น กมธ. ตรวจสอบคุณสมบัติของวุฒิสภาพบว่า ผู้สมัคร 4 คนกับการกรรมการ 2 คนมีผลประโยชน์เกี่ยวพันในธุรกิจสื่อ ท้ายสุดมีผู้สมัครรายหนึ่ง² พ้องร้อง และศาลปกครองสูงสุดมีคำสั่งชี้ขาด (เมื่อ 4 มี.ค. 2546) ว่า กระบวนการสรรหาไม่ถูกต้อง (ไม่ชอบด้วยกม.)

แต่คณะกรรมการฯ ซึ่งมีความผิดพลาดในการทำหน้าที่ ไม่ยอมลาออกจากการเป็นกรรมการสรรหากสช. เพื่อแสดงความรับผิดชอบของตน ในขณะที่กรรมการบางส่วนซึ่งเป็นผู้มีชื่อเสียง เช่น นายอานันท์ ปันยารชุน ได้ลาออกเพื่อให้มีคณะกรรมการสรรหาชุดใหม่

คณะกรรมการสรรหาชุดเดิมยังคงยืนยันทำหน้าที่ต่อไป โดยคัดจากรายชื่อผู้สมัครเมื่อ 4 ปีก่อน ไม่เปิดรับสมัครเพิ่มและได้ผู้ผ่านการคัดสรร 14 คน ส่งให้วุฒิสภาเลือก 7 คน

กมธ. สามัญตรวจสอบคุณสมบัติฯ ของวุฒิสภาพบความไม่ชอบมาพากลและการมีส่วนได้เสียทางธุรกิจ กรรมการสรรหา 2 คนที่มีส่วนได้เสียก็ยังคงอยู่ และผู้สมัครที่ถูกกระบวนมีส่วนได้เสียก็ได้รับเลือกกลับมาใน 14 คนสุดท้ายอีก

แต่ท้ายสุดวุฒิสภาเสียงส่วนใหญ่เพิกเฉยต่อหลักฐานที่พบและลงมติที่จะลงคะแนนเลือก กสช. แม้จะมีข้อท้วงติงจากอนุ กมธ. ตรวจสอบประวัติและวุฒิสมาชิกเสียงข้างน้อย ให้คณะกรรมการสรรหาดำเนินการให้ถูกต้อง

ท้ายสุดเลือกวุฒิสภาลงคะแนนเลือกคณะกก. กสช. 7 คนเพื่อรอให้โปรดเกล้าแต่งตั้ง หนึ่งในผู้สมัครได้ยื่นฟ้องสำนักปลัดนายกรัฐมนตรีและคณะกรรมการสรรหากสช. ต่อศาลปกครองกลางและศาลมีคำสั่งเมื่อ 23 พ.ย. 2548³ ส่งผลให้ต้องเริ่มกระบวนการสรรหาใหม่

สมาคมนักข่าววิทยุโทรทัศน์ เรียกร้องความรับผิดชอบ และขอให้คณะกรรมการฯ พิจารณาตัวเองลาออก แต่ไม่มีเสียงตอบรับและยังคงทำหน้าที่ต่อไป พร้อมทั้งยื่นอุทธรณ์ต่อ

² นายพิทยา ว่องกุล ผู้ฟ้อง

³ นายประมุข สุตะบุตร ผู้ฟ้อง และคำสั่งศาลปกครองกลางให้เพิกถอนรายชื่อผู้สมัครทั้ง 14 คนถือเสมือนไม่เคยเสนอต่อวุฒิสภาเพื่อคัดเลือก และให้เริ่มกระบวนการสรรหาใหม่เพราะกรรมการสรรหาบางคนเช่น นายสมพร เทพสิทธา ขาดคุณสมบัติ กระบวนการ คำสั่งและมติของคณะกรรมการคัดสรรไม่ชอบด้วยกม.

ศาลปกครอง ขณะที่ยุติ โดยนายวิชาญ เครื่องงามเสนอแก้กรรม
ให้โอนอำนาจจากสข.ไปให้คณะกรรมการกฤษฎีกา ท้ายสุดเรื่องนำ
เข้าครม. ในวันที่ 29 พ.ย. 2548 แต่ที่ประชุมเห็นว่าเรื่องอยู่
ระหว่างการพิจารณาของศาลปกครอง จึงไม่จำเป็นต้องฝ่ายบริหาร
จะดำเนินการใดๆ

คณะกรรมการคัดสรรกษ.ใช้เวลาทำงานจะครบ 6 ปีใน
ต.ค. ปี 2549 นี้ แม้กระทั่งวุฒิสมาชิกก็หมดเทอมการทำงาน
ไปแล้ว

ปฏิรูปสื่อ : ปฏิบัติการแย่งเนื้อจากปากเสือ

รายได้จากการโฆษณาเป็นรายได้สำคัญสุดและที่ผ่านมามีค่า
โฆษณาในธุรกิจโทรทัศน์มีแนวโน้มสูงขึ้นโดยตลอด เพราะตลาด
มีลักษณะกึ่งผูกขาด โดยสถานีช่อง 3 และช่อง 7 เป็นสถานีที่ได้
รับความนิยมสูงสุด อัตราโฆษณาในช่วงเวลาทองและเวลากลาง
วันสูงกว่าสถานีอื่นๆ อัตราโฆษณาช่วงละครหลังข่าวของช่อง 7
สูง 4.2 แสนบาทต่อนาที ส่วนอัตราโฆษณาช่วงละครหลังข่าวของ
ช่อง 3 สูงสุดที่ 3.9 แสนบาทต่อนาที⁴

อาจเพราะการแย่งเนื้อจากปากเสือเช่นนี้ จึงเกิดความ
พยายามที่จะคัดสรรบุคคลที่ใกล้ชิดทุนสื่อ เข้ามาเป็นคณะกรรมการ
สรรหากษ.และกำหนดตัวคณะกรรมการกษ.

กระบวนการสรรหากษ.จึงยังค้างเติ่งจนถึงปัจจุบัน (ส.ค.
2549)

เกิดอะไรขึ้นระหว่างการดองเค็ม

ระหว่างที่การสรรหา กษ.ดำเนินไปและยังไม่เสร็จสิ้น⁵ ได้
มีความเคลื่อนไหวหลายกรณีของหน่วยราชการ และรัฐวิสาหกิจ ใน
รูปแบบต่างๆ ได้แก่

⁴ โครงสร้างตลาด สื่อวิทยุโทรทัศน์ ในหนังสือเสรีภาพสื่อไทยในยุคเศรษฐกิจ
การเมืองผูกขาด

⁵ เนื่องจากกระบวนการสรรหาไม่ชอบด้วยกม.ตามพรบ.วิธีปฏิบัติราชการทาง
การปกครองพศ.2539เป็นเหตุให้ศาลปกครองมีคำพิพากษาเมื่อ 4 มี.ค.
2546 ให้เพิกถอนการสรรหาที่ได้กระทำไปและต้องเริ่มกระบวนการสรรหา
ใหม่และครั้งที่สองโดยศาลปกครองกลาง 23 พย. 48

- 1 กรมประชาสัมพันธ์ออกอากาศรายการโทรทัศน์ใหม่ 2 ช่อง
คือ ช่อง 11/1 และ 11/2 ในรูปแบบการทำสัญญาร่วมผลิต
รายการกับบริษัทเอกชน 2 ราย
- 2 สถานีโทรทัศน์ททบ. 5 การตั้งบริษัทจำกัดมาทำสัญญา
รับช่วงบริหารผังรายการสถานีวิทยุโทรทัศน์ ช่อง 5 นาน
30 ปี และมีแผนจะนำบริษัทนี้เข้าตลาดหลักทรัพย์ แต่
กองทัพบกัดตลิ่งใจยุติการดำเนินการในเวลาต่อมา
- 3 การแปรรูปองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย
(อสมท.) จากรัฐวิสาหกิจเป็นรูปแบบบริษัทมหาชนจำกัด
จากนั้นนำหุ้นบริษัทอสมท.เสนอขายในตลาดหลักทรัพย์
แห่งประเทศไทย

กองทัพพบกับเอกชนช่อง 7 “มองข้ามข้อดี ชิงลงมือ ก่อน”

การต่อสู้เพื่อ “เสรีรอด” จากการปฏิรูปสื่อ โดยอาศัยจังหวะ
เวลาก่อนการบังคับใช้กฎหมายองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ในปีพ.ศ.
2543 มีหลายรูปแบบ เช่น กองทัพบก ใต้อนุญาตให้บริษัทกรุงเทพ
โทรทัศน์ต่อสัญญากับสถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 7 จากสัญญาที่เหลือ
อยู่อีก 5 ปี ทำสัญญาฉบับใหม่อีก 25 ปี

แน่นอน การกระทำบ่งบอกถึงเจตนาได้

วิเคราะห์จากการกระทำ ในกรณีต่างๆ จะเห็นถึงการปรับ
ตัวและดินเหนียวของผู้ถือกรรมสิทธิ์สื่อวิทยุโทรทัศน์หลายแห่ง ที่สื่อ
แสดงนัยความคิดพยายามทวนกระแสกระบวนการปฏิรูปสื่อตาม
รัฐธรรมนูญ ด้วยรูปแบบต่างๆ ข้างต้น

กรณีกรมประชาสัมพันธ์ออกอากาศรายการโทรทัศน์ ใหม่ 2 ช่อง คือ ช่อง11/1 และ 11/2

กรมประชาสัมพันธ์ได้ให้บริษัทเอกชนดำเนินการ
ออกอากาศโทรทัศน์ สองช่องโดยไม่เปิดประมูลทั่วไป อ้าง
ว่าสัญญาที่ทำกับสองบริษัท อัยการสูงสุดได้ตรวจสอบแล้ว
และเลือกบริษัทที่มีความชำนาญ

สถานีช่อง11/1 ทำกับบริษัทอาร์เอ็นทีนิวส์ อายุ
สัญญา 1 ตค.2546-30กย.2548 ลักษณะสัญญาเป็นการ
ให้เอกชนร่วมผลิตรายการ

สถานีช่อง11/2 ทำสัญญากับบริษัทเบรฟ ฮาร์ท อายุ
สัญญา 1 มค.2547-31ธค.2548ลักษณะสัญญาเป็นการให้
เอกชนร่วมผลิตรายการ

กรณีศึกษา ททบ. 5 ตั้งบริษัทลูกและทำสัญญาให้สิทธิบริหารเวลานาน 30 ปี

สถานีวิทยุโทรทัศน์ ททบ. 5 ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ ได้แปรรูปบริษัทททบ.5 เป็น บริษัท อาร์ทีเอ เอ็นเตอร์เทนเมนต์ จำกัด (มหาชน) (Royal Thai Army Entertainment Co.Ltd.)

ต่อมาเมื่อเปลี่ยนตัวททบ.5⁷ มีการปรับแผนใหม่โดยจ้างบ.เอเชียพลัสเป็นที่ปรึกษาทางการเงินและมีการลดสัดส่วนการถือหุ้นของกองทัพจากเดิมถือหุ้น 100% ในบริษัท ททบ.5 ซึ่งบริหารคลื่นสถานี ททบ.5 เหลือร้อยละ 50 ซื้อหุ้นคืนจากเอกชน บางราย จากนั้นขายหุ้นเพิ่มทุนให้เอกชนบางรายเป็นการเฉพาะเจาะจง⁸ พร้อมทั้งมีการหักกลบหนี้ทางบัญชีทำให้สถานีโทรทัศน์ เป็นหนี้บริษัทอาร์ทีเอ 216 ล้านบาทและ

ททบ.5 ได้ลงนามสัญญาให้บริษัทอาร์ทีเอ เอ็นเตอร์เทนเมนต์ จำกัด (มหาชน) บริหารผังรายการของททบ.5 เป็นระยะเวลา นาน 30 ปีค่าเช่าปีละ 150 ล้านบาท ทั้งที่มติคณะรัฐมนตรีพ.ศ.2541 วางกรอบเวลาของการดำเนินการทำสัญญาเรื่องคลื่น ความถี่โทรทัศน์มาคมไม่เกิน 2 ปี

สัญญามีผลวันที่ 1 กรกฎาคม 2547 ได้นำหุ้นบริษัท อาร์ทีเอ จำกัดเตรียมเสนอขายในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยมีสัญญาสัมปทาน 30 ปีเป็นสินทรัพย์สำคัญของบริษัทที่นำติดตัวเข้าตลาดหลักทรัพย์

ต่อมาช่วงเดือนส.ค.2547 เมื่อเรื่องนี้เป็นข่าว เนื่องจากมีการเปลี่ยนผอ.ททบ.5 ถึงสองคนเพราะไม่ยอมลงนามโอนหนี้เป็น ของททบ.5 ซึ่งเป็นฐานะหน่วยราชการ

กรม.รัฐบาลทักษิณมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนกรณีสถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 5 โดยพลเอกวัณชัย วุฒิศิริเป็น ประธาน และต่อมาได้เสนอผลสอบสวนเข้าที่ประชุมกรม.เมื่อวันที่ 28 ก.ย.2547 ที่เห็นว่า การนำบริษัทอาร์ทีเอเข้าตลาดหุ้น เป็นการเอานิติบุคคลอื่นเข้าจดทะเบียนแทนกิจการของรัฐ และการทำสัญญาให้เช่าเวลา 30 ปีและสิทธิการทำการตลาดอาจขัด มติกรม.และฝ่าฝืนมาตรา 28 พรบ.องค์กรจัดสรรคลื่นความถี่

นอกจากนี้พบว่า⁹ บริษัทททบ.5 ได้โอนสิทธิการซื้อหุ้นเพิ่มทุนธนาคารทหารไทยแก่บริษัทไพรเวท มีเดียซึ่งเป็นบริษัทจดทะเบียน ที่เกาะบริติชเวอร์จิน เข้ามาเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทหลังมีการเพิ่มทุน คณะกรรมการตั้งข้อสังเกตว่าเป็นเรื่องที่ทำคำอธิบายและ หาคำตอบไม่ได้

และส่งเรื่องให้กรม.ทราบและส่งเอกสารให้แก่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) ดำเนินการต่อ ต่อมาบอร์ดททบ.5 มีมติให้ระงับการดำเนินการนำบริษัทเข้าตลาดหลักทรัพย์และยกเลิกสัญญา 3 ฉบับ¹⁰ ที่ทำไว้กับบริษัท อาร์ทีเอ

3 กรณี ผิดอะไร

- กรณีช่อง 5

การที่สถานีวิทยุโทรทัศน์ททบ.5 ลงนามในสัญญากับบริษัท อาร์ทีเอจำกัดนาน 30 ปีโดยละเมิดวิธีปฏิบัติสำหรับหน่วยงาน รัฐตามมติคณะรัฐมนตรี 27 พ.ย. พ.ศ.2541¹¹ สถานีททบ.5 เป็น การดำเนินงานที่ขัดต่อมติกรม.ข้างต้น และไม่แจ้งให้กรม.ทราบ ซึ่งไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนการบริหารงานแผ่นดิน

ทั้งละเมิดพรบ.องค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ พ.ศ.2543 และ พรบ.ว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมหรือดำเนินในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2535 รวมทั้งละเมิดรัฐธรรมนูญ

⁷ จากพลเอกสมชาติ อัดตะนันท์ ผบ.ทบ.(พ.ศ.2544-2546) เป็นพลเอก

ชัยสิทธิ์ ชินวัตรเมื่อเดือนต.ค.2546และเป็นประธานททบ.5 โดยตำแหน่ง

⁸ มีผู้ถือหุ้นรายใหม่เข้ามาถือหุ้นแทน ซึ่งผู้ที่มีชื่อเสียง เช่น นายไพบูลย์ ดำรงชัยธรรม ประธานจีเอ็มเอ็มแกรมมี่ นายรัชชัยย์ วิโลักษณ์ บ. สามารถ คอร์ปอเรชั่น จำกัด

⁹ หนังสือ ปิดหู ปิดตา ปิดปาก สิทธิเสรีภาพในเมื่อธุรกิจการเมืองสื่อ

¹⁰ สัญญาสามฉบับที่ลงนามกับบริษัทอาร์ทีเอคือสัญญาเช่าและบริหารเวลา ททบ.5 นาน 30 ปี,สัญญาจ้างททบ.5 ผลิตรายการข่าว 3 ปี ผลตอบแทน ปีละ 100 ล้าน และบันทึกข้อตกลงหักกลบหนี้ระหว่างททบ.5 กับ อาร์ทีเอซึ่งเป็นหนี้จากการกู้เงินธนาคารทหารไทย

¹¹ มติกรม.27พ.ย.2541กำหนดให้การจัดสรรคลื่นความถี่วิทยุ กระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม ระหว่างที่ยังไม่มีองค์กรจัดสรรคลื่นว่า หากหน่วยงานที่มีความจำเป็นต้องทำสัญญา ระหว่างที่ยังไม่มีองค์กร อิสระกำกับดูแลให้สัญญานั้นให้เสนอให้กรม. พิจารณา

เป็นการบริหารจัดการคลื่นความถี่ที่เอื้อประโยชน์บุคคลเฉพาะกลุ่ม ในขณะที่หน่วยราชการและประชาชนส่วนรวมเสียประโยชน์ จากการนำกรรมสิทธิ์คลื่นความถี่ไปแสวงหาประโยชน์

- กรณีข้อ 11

ผลการสอบของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง มีมติว่า การดำเนินการของกรมประชาสัมพันธ์กรณีข้อ 11 ไม่ผิดกฎหมาย เพราะเป็นการใช้คลื่นความถี่เดิม มิได้จัดสรรใหม่ แต่ใช้เทคนิคแทรกช่องรายการเพิ่ม เพียงแต่การดำเนินการของกรมประชาสัมพันธ์ที่ไม่ได้เสนอกรรมนำจะขัดต่อระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี

- กรณีแปรรูป อสมท.เข้าตลาดหุ้น

ไม่ว่าจะหลีกเลี่ยงข้อครหาว่า รัฐบาลและหน่วยงานสื่อของรัฐบาลขายเอ็นไอเอผูกขาดในกรรมสิทธิ์คลื่นความถี่ในโครงสร้างเก่าไปแสวงหากำไรทางเศรษฐกิจ (Economic Rent) เมื่อรัฐบาลเร่งดำเนินนโยบายนำอสมท.แปรรูปจากองค์กรรัฐวิสาหกิจเป็นบริษัทนำเข้าตลาดหุ้นเพื่อมุ่งเพิ่มทุนใหม่ โดยมีทรัพยากรชาติผูกขาดติดไปด้วยในขณะที่ยังไม่มีองค์กรอิสระตามมาตรา 25 ของพรบ.องค์กรจัดสรรคลื่นฯ กำกับขึ้นมาดูแล

ทั้งนี้ ควรชะลอการนำอสมท. เข้าตลาดหลักทรัพย์ก่อนชั่วคราว เพื่อทบทวนถึงเป้าหมายการปฏิรูปองค์กรอสมท.ว่า ควรวางบทบาท และสถานะให้อสมท.เป็นสื่อเชิงพาณิชย์หรือสื่อเพื่อสาธารณะ โดยเฉพาะจะมีประเด็นปัญหาที่ตามมา เนื่องจาก**หุ้นอสมท.ไม่ผูกพันกรรมสิทธิ์คลื่นความถี่**

- คลื่นความถี่วิทยุโทรทัศน์ทั้งหมดที่อสมท.รักษาการเป็นทรัพยากรของส่วนรวมตามมาตรา 40 แห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งรอการจัดสรรใหม่โดยกสท.ไม่ใช้กรรมสิทธิ์ของอสมท.ที่ติดตัวและตีมูลค่าราคาเสนอขายเป็นสินทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์

นักลงทุนและประชาชนทั่วไปจึงควรมีโอกาสรับรู้ว่าการเสนอขายหุ้นอสมท.ไม่มีข้อผูกพันใดๆเชิงกฎหมายเกี่ยวกับการมสิทธิ์คลื่นความถี่และมูลค่าและควรมีการกำหนดราคาหุ้นที่ถูกต้อง

- บริษัทอสมท.และคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย(กลต.) ต้องชี้แจงข้อมูล “กรรมสิทธิ์แห่งทรัพยากรคลื่นความถี่”และการกำกับดูแลอสมท.ตามพรบ.องค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ฯ ให้ประชาชนผู้ซื้อหุ้นทั่วไปทราบอย่างเปิดเผย ก่อนซื้อขายหุ้นบริษัท อสมท. จำกัด

กรณีข้อ 9

แปรรูปอสมท.เป็นรูปแบบบริษัทมหาชนเข้าตลาดหลักทรัพย์¹²

อ.ส.ม.ท. หน่วยงานรัฐวิสาหกิจซึ่งบริหารจัดการสถานีวิทยุโทรทัศน์ 2 ช่อง คลื่นวิทยุกระจายเสียง 62 สถานี สำนักข่าวไทย และเคเบิลทีวี ได้แปลงสถานะทางกม.จากองค์กรรัฐวิสาหกิจเป็นบริษัทมหาชนจำกัด เสนอขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยปลายปีพ.ศ. 2547

เป้าหมายของการแปรรูปจากรัฐวิสาหกิจเป็นบริษัทจำกัดเพื่อ เพิ่มคุณภาพให้ อ.ส.ม.ท.เป็นสถานีข่าวชั้นนำ เป็นสื่อที่ได้รับความนิยม และสามารถแข่งขันกับสำนักข่าวระดับโลก โดยทำหน้าที่ส่งข่าวสารของโลกตะวันออก ในระดับ Global Television Network และเป็นศูนย์กลางการสื่อสารของภูมิภาคนี้ให้สำนักข่าวต่างๆ ที่อสมท.กำลังเจรจาให้เข้ามาตั้งสำนักงานภูมิภาคและตั้งเครือข่ายข่าวในประเทศไทย ทั้ง NHK, TV5 ,CNBC,CCTV และกำลังเจรจากับ CNN, BBC และท้ายที่สุดเทคโนโลยีทั้งประเทศจะเปลี่ยนไปเป็นระบบดิจิตอล

แต่การที่ต้องแข่งขันกับธุรกิจเอกชน โดยที่อสมท.ต้องหารายได้เอง และจ่ายเงินรายได้คืนให้รัฐร้อยละ 60 ของรายได้ ในขณะที่การบริหารจัดการอสมท.ยังมีระเบียบราชการและรัฐวิสาหกิจ ที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานที่ต้องแข่งขันกับเอกชน ทำให้อสมท.ในฐานะรัฐวิสาหกิจ ไม่สามารถบริหารจัดการตามเป้าหมายข้างต้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องนำอสมท.เข้าตลาดหลักทรัพย์เพื่อระดมทุนและเพิ่มความคล่องตัวในการแข่งขันกับองค์กรสื่อภาคธุรกิจ

ทั้งนี้ตามเป้าหมายข้างต้นต้องอาศัยเงินทุนจำนวนมาก ประมาณ 3,000 ล้านบาทสำหรับการลงทุนเบื้องต้น ในสาขานโยบายพื้นฐาน ประกอบด้วย

- 1 พื้นที่สำนักงาน
- 2 ลงทุนด้านเทคโนโลยีในการ Link ดาวเทียม
- 3 ด้านระบบความปลอดภัย (security)

สำหรับโครงสร้างการถือหุ้น หลักเกณฑ์สัดส่วนการถือหุ้นรัฐและเอกชน ที่อสมท.ดำเนินการตามยกเว้นแก้ไข พรบ.ทุนรัฐวิสาหกิจที่จัดให้อสมท.อยู่ในกลุ่ม 11 รัฐวิสาหกิจที่กำหนดว่ารัฐจะถือหุ้นร้อยละ 75 ขึ้นไป และเป็นกิจการที่ควรให้เอกชนเข้าร่วมจัดการและถือหุ้นบางส่วนเพื่อแบ่งเบามภาระของรัฐและจัดเป็นองค์กรธุรกิจสมัยใหม่

¹² การชี้แจงถึงการแปรรูปอสมท. ต่ออนุ กมธ.ปฏิรูปสื่อวุฒิสภา โดย นายมีชัยวฤณ แสงสุวรรณ ผอ.อสมท.

อสมท.แปรรูปไม่ใช่ปฏิรูป

เนื่องจาก

1 โครงสร้างใหม่ของอสมท.ไม่ประกันความเป็นอิสระในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร

เพราะกระทรวงการคลังถือหุ้นใหญ่ในบริษัทอสมท.จำกัด(มหาชน)การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหาร และกรรมการผู้อำนวยการใหญ่ ย่อมมาจากรัฐบาล หากอสมท.มีการตรวจสอบรัฐบาลมากหรือให้ข่าวสารที่เป็นผลเสียต่อรัฐบาล ผู้บริหารองค์กรย่อมรู้สึกกดดันและอาจถูกกดดันได้

2 นโยบายและผลประโยชน์สาธารณะ

การปฏิรูปสื่อวิทยุโทรทัศน์ไม่ใช่การแปรรูปอสมท.จากรัฐวิสาหกิจเป็นบริษัทมหาชน การรับฟังความคิดเห็นของอสมท.ที่ผ่านมา อยู่ในประเด็นที่แคบและมุ่งอยู่ในประเด็นสินทรัพย์, สิทธิสวัสดิการของพนักงาน

ทั้งที่การเปลี่ยนแปลงอสมท.เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของสาธารณะอย่างชัดเจนตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปสื่อตามรัฐธรรมนูญมาตรา 40

3 ขาดความหลากหลายทางความคิดเห็น

การจัดสรรคลื่นวิทยุโดยให้กลับมาบริหารโดยอสมท.หน่วยงานเดียว น่าจะส่งผลเสียต่อความหลากหลายทางความคิดเห็น (Diversity of opinion) เพราะหัวใจของการปฏิรูปสื่อเงื่อนไขหนึ่งคือการสร้างความหลากหลายทางความคิดเห็น

4 กรรมสิทธิ์คลื่นความถี่กับการตีมูลค่าบริษัทอสมท.มหาชนและราคาหุ้น

เมื่อบริษัทอสมท.เข้าตลาดหลักทรัพย์ และตีมูลค่าหุ้นเพื่อจำหน่าย นักลงทุนอาจตัดสินใจลงทุนด้วยความเข้าใจผิดว่า คลื่นความถี่เหล่านั้นเป็นทรัพย์สินของอสมท. ทั้งที่จริงแล้ว หาก กสช. เกิดขึ้น สามารถเรียกคลื่นความถี่จากอสมท.คืนเพื่อจัดสรรใหม่ทั้งระบบ

อสมท.จะจัดการเรื่องนี้อย่างไรในอนาคต เมื่อเทียบกับกรณีของการไฟฟ้าฝ่ายผลิต (กฟผ.) ที่มีประเด็นการนำเอาทรัพยากรผูกขาดและมีจำกัดโดยธรรมชาติโอนไปเป็นทรัพย์สินของบริษัทมหาชน

5 อสมท.กับการเป็นองค์กรสื่ออิสระ

ภารกิจสำคัญที่สุดของอสมท. คือการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน อย่างตรงไปตรงมา เพื่อการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ตรวจสอบรัฐบาล

5.1 การแปรรูปอสมท.จึงควรเป็นการแสวงหาทางเลือกอื่นๆ ที่ทำให้อสมท.เกิดการปฏิรูปองค์กรเป็นหน่วยงานที่ทำเพื่อผลประโยชน์ของรัฐและรัฐในที่นี้ไม่ใช่รัฐบาล แต่รัฐหมายถึงประชาชน หมายถึงทุกส่วนของสังคม ขณะเดียวกันอสมท.ต้องอยู่ได้ด้วยตัวเอง

5.2 เป็นองค์กรที่เสนอข่าวอย่างเป็นกลาง

จากรูปแบบและโครงสร้างใหม่ที่จะแปรรูปอสมท.เป็นบริษัทมหาชน อาจสร้างความคล่องตัวให้กับการบริหารจัดการมากกว่าสถานะรัฐวิสาหกิจเดิม แต่ภายใต้โครงสร้างใหม่โอกาสที่อสมท.จะเป็นสื่ออิสระตรวจสอบรัฐบาลอย่างจริงจังยังเป็นไปได้น้อยและอาจอยู่ใต้อำนาจอิทธิพลของรัฐบาลได้ง่าย

รูปแบบอื่นที่อาจทำได้ เช่น ในระบบของกสช.ที่แบ่งสัดส่วนคลื่นความถี่ของภาคธุรกิจให้แสวงประโยชน์เชิงธุรกิจ โดยนำเงินจากธุรกิจส่วนหนึ่งมาสนับสนุนการพัฒนาอสมท.หรือองค์กรสื่ออิสระอื่นที่เป็นกลาง

การประชุมทวงคืนไอทีวี ให้เป็นทีวีเสรี

8 ปี ปฏิรูปสื่อของการล้มๆ ลุกๆ : บางสิ่งจากการดองเค็มเมื่อวานนี้

ผลกระทบต่อสังคมและประชาชน

- สื่อวิทยุโทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่ทรงอิทธิพลมากที่สุดในสังคมปัจจุบัน และเป็นปัจจัยสำคัญของการเปลี่ยนแปลงสังคม ควบคุมความคิด ความรู้ ตลอดจนส่งผลต่อทัศนคติของคนส่วนใหญ่กว่า 80% ในสังคม

ไม่อาจบรรลุถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างการถือครองกรรมสิทธิ์ที่กระจุกตัวในลักษณะกึ่งผูกขาดของรัฐและทุน นำไปสู่การบริหารจัดการคลื่นวิทยุโทรทัศน์ที่มุ่งผลประโยชน์ทางธุรกิจเป็นสำคัญ หมายถึงสภาพที่สังคมขาดทางเลือก ส่งผลต่ออำนาจถ่วงดุลตรวจสอบของภาคประชาชน ดังปรากฏในความขัดแย้งทางการเมืองในปัจจุบัน (พ.ศ.2549) จากปัญหาเสรีภาพของสื่อทีวี ซึ่งเป็นประเด็นเดิมของการวิพากษ์สื่อเมื่อพ.ศ. 2535

- ประมวลสถานการณ์สื่อวิทยุโทรทัศน์จากพฤติกรรมแต่ละกรณีของหน่วยงานรัฐที่ถือสิทธิคลื่นความถี่ เห็นพยายามหลบเลี่ยงจากขอบเขตอำนาจ กสช. ในอนาคตและการจัดสรรคลื่นใหม่ โดยการนำเอาคลื่นความถี่ไปผูกเข้ากับรูปแบบบริษัทมหาชนและผลักเข้าตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งจะเกี่ยวพันกับผู้ถือหุ้นจำนวนมากและผลได้เสียจากการหมุนเวียนซื้อขายหุ้นรายวันในตลาด

บทส่งท้าย

ตลอดระยะเวลา 5 ปีในช่วงวาระการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล นายกรัฐมนตรีทักษิณ กระบวนการปฏิรูปสื่อถูกละเลยอย่างชัดเจน

รัฐบาลมิได้แสดงจุดยืนและความตั้งใจ ที่จะสนับสนุนกระบวนการปฏิรูปสื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญ ตลอดจนไม่ได้ดูแลให้หน่วยงานต่างๆ ในกำกับให้ปฏิบัติตามกม.องค์การจัดสรรคลื่นความถี่พ.ศ. 2543 และรัฐธรรมนูญ ผู้บริหารหน่วยงานซึ่งถือกรรมสิทธิ์คลื่นวิทยุโทรทัศน์ทั้งหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจร่วมกับนักการเมืองละเมิดกม. หลบเลี่ยงอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ กสช. ล่วงหน้า อาศัยการพลิกแพลง ตีความถ้อยคำและหลักกม. ให้สอดคล้องกับพฤติกรรม และละเมิดเจตนารมณ์แห่งมาตรา 40 ของรัฐธรรมนูญ ตลอดจนความล่าช้าของกระบวนการจัดสรรกสช. ในการดูแลของสำนักนายกรัฐมนตรี

ทั้งที่รัฐบาลซึ่งพูดถึงสังคมที่ใช้ความรู้ แต่ยังไม่ได้แสดงให้เห็นความเอาใจจริงเอาใจในแง่ปฏิบัติ ที่อย่างน้อยควรผลักดันการปฏิรูปสื่อวิทยุโทรทัศน์ สนับสนุนการสร้างความรู้และองค์ความรู้สนับสนุนกระบวนการปฏิรูปสื่อ

บทเรียนที่การปฏิรูปสื่อตามรัฐธรรมนูญเป็นหมัน อาจเตือนสติสื่อและผู้ที่ถูกแปรรูปเป็นเพียงผู้บริโภคนโยบายทางการเมือง และการปฏิรูปการเมืองด้วยการแก้รัฐธรรมนูญไม่ใช่เงื่อนไขที่เพียงพอ เพราะองค์ประกอบสำคัญของวัฒนธรรมประชาธิปไตย คือ ความกระตือรือร้นเอาใจจริงเอาใจของสื่อมวลชนและการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องของประชาชน 🌀

ถอดรหัส ชาวโทรทัศน์ในช่วงการชุมนุม ขับไล่นายกรัฐมนตรี พตท.ทักษิณ ชินวัตร : “เห็นภาพ”-“ไม่รู้เนื้อหา”

“การติดตามและศึกษาการรายงานข่าวเหตุการณ์การเมืองในสื่อโทรทัศน์ระหว่างวันที่ 4, 11 และ 26 กุมภาพันธ์ 2549 มีผลการศึกษาและข้อมูลข้อเท็จจริง ดังนี้”

ผลการศึกษาพบว่า

1. ประเด็นสัดส่วนการนำเสนอ: การนำเสนอข่าวของบางช่องสถานีมีปริมาณน้อยมาก หากเปรียบเทียบกับช่องสถานีอื่น ส่วน **ช่องที่มีการนำเสนอรายงานข่าวเหตุการณ์การเมืองมากที่สุดคือ ช่อง itv** ขณะที่ช่อง 3 และ ช่อง 5 กลับมีการรายงานข่าวเหตุการณ์ทางการเมืองน้อยที่สุด
2. ประเด็นความเป็นกลาง: เกือบทุกช่องสถานียังคงมีความเป็นกลาง อาจมีบ้างบางช่องที่มักจะสอดแทรกความคิดเห็นของผู้ประกาศข่าวเข้าไปในการรายงานข่าวแต่ก็น้อยและไม่ชัดเจน โดยมากที่เหมือนกันคือการเรียกกลุ่มไม่สนับสนุนนายกรัฐมนตรีว่า “มือบ” “กลุ่มต่อต้านรัฐบาล” “ผู้ประท้วง” และเรียกบุคคลที่ร่วมดำเนินการอภิปรายบนเวทีว่า “แกนนำการคัดค้าน”
3. ประเด็นความสมดุล: พบว่าทุกช่องมีความสมดุลในการนำเสนอเนื้อหาทั้ง 2 ด้าน และบางช่องก็นำเสนอฝ่ายที่ 3 แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าในแง่สัดส่วนพื้นที่ข่าวของแหล่งข่าวฝ่ายต่างๆ จะเท่ากัน

4. ประเด็นความเป็นธรรม ซึ่งพิจารณาการให้พื้นที่ในข่าวแก่แหล่งข่าวฝ่ายต่างๆ อย่างเท่าเทียมกัน โดยพิจารณาจากมิติด้าน **“ภาพ เสียง และเนื้อหา”** พบว่าสถานีโทรทัศน์เกือบทุกช่องมีการให้พื้นที่กับแหล่งข่าวอีกฝ่ายมากขึ้นทั้งสามมิติ โดยช่วงแรกของเหตุการณ์ทางการเมือง คือ วันที่ 4 และ 11 ให้นำหน้าพื้นที่ข่าวกับกลุ่มสนับสนุนนายกฯ มากกว่า ขณะที่ วันที่ 26 กลับให้นำหน้าพื้นที่ข่าวแก่กลุ่มไม่สนับสนุนนายกฯ มากขึ้น
5. ในวันที่ 4 และ 11 กุมภาพันธ์ ทุกช่องยังขาดความเป็นธรรมในการนำเสนอ ด้านการนำเสนอด้าน **“เนื้อหา”** ในขณะที่ การนำเสนอข่าวในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2549 ทุกช่องมีการนำเสนอพื้นที่ด้าน **“เนื้อหา”** ที่เป็นธรรมมากขึ้น ยกเว้น ช่อง 7
6. จากภาพรวมการศึกษา **มีข้อสังเกตว่า ทุกช่องมีการนำเสนอข่าวเหตุการณ์การเมืองอย่าง “สมดุล” และ “เป็นกลาง”** ขณะที่ในประเด็น “ความเป็นธรรม” ซึ่งพิจารณาจากมิติด้าน **“ภาพ”, “เสียง” และ “เนื้อหา” พบว่าไม่มีความสม่ำเสมอในการให้นำหน้าแหล่งข่าวฝ่ายต่างๆ** โดยมีการให้นำหน้าทางด้านภาพ เสียง และเนื้อหาเปลี่ยนแปลงไปมา และแตกต่างกันในแต่ละช่องตามสถานการณ์ทางการเมืองแต่ละวัน ซึ่งหากบทบาทของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีความเคลื่อนไหวสำคัญทางการเมือง ก็จะได้รับพื้นที่ข่าวมากกว่า เป็นผลให้อีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้รับความเป็นธรรมในการรายงานข่าว

ที่มาของการศึกษา

สืบเนื่องจาก กรณีการชุมนุมของประชาชน ณ ลานพระบรมรูปทรงม้า เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2549 เพื่อเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีลาออกจากตำแหน่ง หลายฝ่ายมีความเห็นว่า สื่อโทรทัศน์ทางสถานีฟรีทีวีส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการรายงานข่าวการชุมนุมของประชาชน โดยเน้นนำเสนอเนื้อหาข่าวของนายกรัฐมนตรี เช่น เนื้อหาจากรายการนายกฯ ทักนิคมคุยกับประชาชน ในขณะที่การรายงานข่าวของอีกฝ่าย นำเสนอเพียงบรรยากาศการชุมนุม โดยไม่ได้นำเสนอให้ทราบถึงประเด็นต่างๆ ที่ถูกพูดถึงในเวทีการชุมนุม มีเพียงสถานีโทรทัศน์ทางเคเบิลทีวีคือ **“เนชั่น แชลแนล”** และ **“ASTV”** ที่ให้ความสำคัญกับประเด็นข่าวนี้ ทำให้หลายฝ่ายตั้งข้อสังเกตว่า การชุมนุมของประชาชนในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ ก็คงเกิดปรากฏการณ์สื่อในแบบเดียวกันหรืออาจมีความแตกต่างอย่างไรกับวันที่ 4 และ 26 กุมภาพันธ์

ดังที่สื่อหนังสือพิมพ์หลายฉบับเห็นว่า การรายงานข่าวของสื่อโทรทัศน์ที่ไม่ใส่ใจและจริงจังต่อการนำเสนอเนื้อหาดังกล่าวอย่าง

จริงจัง ซึ่งอาจสะท้อนถึงการถูกแทรกแซงจากภาครัฐ หรือสื่ออาจพยายามเซ็นเซอร์ตัวเอง?

(4 ก.พ.) สื่อ วิทยุ โทรทัศน์ ส่วนใหญ่ ให้ความสำคัญ รายงานข่าว รายการ นายกฯ ทักนิคม คุยกับประชาชน กว่า 20 คลื่น พร้อม รีรัน ในบางคลื่น ขณะที่การรายงานข่าวมือเบ เป็นไปอย่างธรรมดา ไม่มีความพิเศษใดๆ ส่วนการทำข่าวในเวทีภารกิจกู้ชาติ ทุกช่องทีวีให้ความสนใจ แต่นำเสนอแค่ข่าวต้นขั้วโม่ง พร้อมโพกัสภารกิจ นายกฯ ที่เชียงใหม่มากกว่า ด้านเว็บข่าวชอตสุด คน แท้เข้าเพิ่มสองเท่า

ความสนใจในการรายงานข่าวของสื่อมวลชน ประเภท วิทยุ โทรทัศน์ ใน เวที “ภารกิจกู้ชาติ “ ซึ่งนำโดยนายสนธิ ลิ้มทองกุล เมื่อวันที่ (4 ก.พ.) มีสื่อมวลชนไทยและต่างประเทศทุกแขนงร่วมรายงานข่าว โดยเฉพาะทีวี มีการชนที่มงานมาปักหลักรายงานข่าวครบทุกสถานี รูปแบบการนำเสนอข่าวแต่ละสถานี ไม่ต่างกันมากนัก โดยแต่ละช่อง ใช้กล้องบันทึกภาพ 3-5 ตัว กระจายกันไปเป็นจุดๆ เพื่อคอยเก็บภาพบุคคลสำคัญ และคนดังที่มาร่วมงาน รวมทั้งบรรยากาศในงานที่ทางฝ่ายผู้จัดนั้น ได้เตรียมกิจกรรมให้ผู้มาร่วมชุมนุมได้ร่วมสนุกมากมาย อาทิ การปาเป้ารูปคณะรัฐมนตรี การให้พื้นที่ในการแสดงความคิดเห็นบนป้ายผ้า และการฟังการละเล่นดนตรี และการแสดงบนเวที เป็นต้น

นับตั้งแต่เข้าถึงเย็นของการชุมนุม แต่ละสถานียังไม่มีการตัดภาพข่าวเข้าสถานีในลักษณะสดทันเหตุการณ์ มีแต่การนำเสนอในลักษณะข่าวต้นขั้วโม่ง ตามปกติ เนื่องจากยังไม่มีเหตุการณ์น่าสนใจและน่าตื่นเต้นให้ติดตาม จนผู้มาร่วมชุมนุมหลายคนมาร่วมสอบถามผู้สื่อข่าวที่วิว เหตุไฉนจึงไม่มีการรายงานข่าว เนื่องจากมีญาติมิตรรอชมอยู่ที่บ้าน¹

แม้กระทั่งสถาบันทางวิชาการด้านสื่อสารมวลชนคือ สถาบันนักวิชาการสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย (ส.ส.ม.ท.) เรียกร้องต่อสื่อวิทยุและสื่อโทรทัศน์ ได้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง คือ

¹ “สื่อรัฐปิดหู-ตาชาวบ้าน ถ่ายทอดเฉพาะนายกฯ” หนังสือพิมพ์ กรุงเทพธุรกิจ ฉบับวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2549

1. ให้ตระหนักถึงการทำหน้าที่นำเสนอข่าวอย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ รอบด้าน และเป็นธรรม สำหรับทุกฝ่ายตามกรอบจรรยาบรรณของสื่อมวลชน และ

2. ทำหน้าที่เป็นสุนัขเฝ้ายาม ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลอย่างเข้มแข็ง เพื่อผลประโยชน์ของประเทศชาติ และประชาชน

นั่นเป็นผลสะท้อนการทำหน้าที่สื่อโทรทัศน์ในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2549 ที่ผ่านมา ซึ่งเป็นเหตุให้องค์กรวิชาชีพสื่อ, เครือข่ายพันธมิตรและองค์กรภาคประชาชน ต่างก็จับตามองการทำงานของสื่อ ณ สภาพการณ์ปัจจุบันว่ามีท่าทีและแนวโน้มเช่นไร

“สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย” จึงขอความร่วมมือมายัง “โครงการศึกษาและเฝ้าระวังสื่อเพื่อสุขภาวะของสังคม (Media Monitor)” เพื่อศึกษาถึงรายงานข่าวทางสถานีโทรทัศน์ฟรีทีวีทั้ง 6 ช่อง ว่าเป็นเช่นไรต่อประเด็นปัญหาดังกล่าว โดยเฉพาะกรณีการชุมนุมครั้งใหญ่ เมื่อวันที่ 4, 11 และ 26 ก.พ.49 ที่ผ่านมา ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม ปรากฏว่ามีข้อติดังการรายงานข่าวของสถานีวิทยุและโทรทัศน์ช่องต่างๆ ว่ามิได้ให้ความสำคัญ หรือให้พื้นที่สำหรับข่าวที่รอบด้านและหลากหลายมากเพียงพอ สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย แสดงความห่วงใยต่อสิ่งที่เกิดขึ้นเกรงว่าหากสื่อถูกปิดกั้นการทำงานตามวิชาชีพก็อาจกลายเป็นตัวเร่งให้เกิดความรุนแรง ทางสมาคมฯ จึงได้ขอความร่วมมือไปยังโครงการศึกษาและเฝ้าระวังสื่อเพื่อสุขภาวะของสังคม เพื่อทำหน้าที่ติดตาม บันทึกการเสนอข่าวของสถานีโทรทัศน์ช่องต่างๆ ในเหตุการณ์สำคัญๆ และจะเสนอผลสรุปการรวบรวมข้อมูลต่อสาธารณะต่อไป²

ดังที่กล่าวมา “โครงการศึกษาและเฝ้าระวังสื่อ” (Media Monitor) ภายใต้การสนับสนุนจาก “มูลนิธิธรรมาวุธแห่งชาติ” (มธช.) โดยแผนงานพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี และ “สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ” (สสส.) จึงกำหนดการศึกษาวិเคราะห์ “การรายงานข่าวเหตุการณ์การเมืองของสื่อโทรทัศน์ในวันที่ 4,11 และ 26 กุมภาพันธ์ 49” ขึ้น เพื่อศึกษาวิเคราะห์บทบาทของสื่อโทรทัศน์ในวันที่ 4-11-26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 ดังนี้

การศึกษาในครั้งนี้ เพื่อวิเคราะห์การนำเสนอข่าวเหตุการณ์ทางการเมืองในสื่อโทรทัศน์ในวันที่ 4, 11 และ 26 กุมภาพันธ์ 2549 โดยเลือกเนื้อหาเหตุการณ์ทางการเมือง ในรายการข่าวที่อยู่ในช่วงเวลา 16.00-22.00 น.

1. **มิติเชิงปริมาณ**-เพื่อสำรวจสัดส่วนเวลา, ปริมาณเนื้อหาการรายงานข่าวสถานการณ์ทางการเมืองในวันที่ 4,11 และ 26 กุมภาพันธ์ 2549 ทางสถานีโทรทัศน์ฟรีทีวีทั้ง 6 ช่องว่ามีสัดส่วนมากน้อยเพียงใด
2. **มิติเชิงคุณภาพ**-เพื่อศึกษาวิเคราะห์การรายงานข่าวในประเด็น **ความสมดุล, ความเป็นธรรม, และความเป็นกลาง**ของการรายงานข่าวนั้นๆ ในแต่ละช่องสถานี

จากรายการข่าวทุกช่วงข่าว ในทุกช่องฟรีทีวี คือ ช่อง 3, 5, 7, 9, 11 และ ช่องวันที่ 4,11 และ 26 กุมภาพันธ์ 2549 โดยเลือกจาก รายการข่าวภาคค่ำ, ข่าวต้นชั่วโมง, ข่าวด่วน และรายการวิเคราะห์ข่าว หรือรายการถ่ายทอดสด รายการแม็กกาซีนข่าววาไรตี้ข่าวที่อยู่ในช่วงเวลา 16.00-22.00 น. โดยคัดเลือกเฉพาะประเด็นเนื้อหาทั้งหมดที่รายงานเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมืองปัจจุบันในวันและเวลาดังกล่าว

² “สมาคมนักข่าวฯ ตั้งศูนย์ร้องเรียน ‘ข่าวที่ไม่ได้ออกอากาศ’ ” ผู้จัดการออนไลน์ ประจำวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2549

ประเด็นศึกษา

ศึกษาจากเนื้อหาข่าวที่เกี่ยวข้องกับนายกรัฐมนตรี ทั้งฝ่ายสนับสนุน และฝ่ายไม่สนับสนุน รวมทั้งฝ่ายไม่สนับสนุนฝ่ายใด ที่นำเสนอทางฟรีทีวีทุกช่อง ในวันที่ 4, 11 และ 26 กุมภาพันธ์ 2549 โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม

การจัดกลุ่มแหล่งประเด็นข่าวหลักๆ ตามวัน

ตารางแสดงประเด็นต่างๆ ในการรายงานข่าวสถานการณ์การเมือง

วัน	ฝ่ายที่ 1 สนับสนุนนายกรัฐมนตรี	ฝ่ายที่ 2 ไม่สนับสนุนนายกรัฐมนตรี	ฝ่ายที่ 3 ไม่สนับสนุนฝ่ายใด
4 ก.พ. '49	1) ความคิดเห็นนายกฯ ทักษิณจากรายการวิทยุ “นายกฯ ทักษิณคุยกับประชาชน” 2) การกิจประจำวันนายกฯ ทักษิณในพื้นที่ต่างๆ 3) นายกสมาคมนิสิตเก่าคณะรัฐศาสตร์ จุฬาฯ แฉลงการณ์แย้งอาจารย์ประจำคณะ 4) กลุ่มผู้สนับสนุนและให้กำลังใจนายกฯ ทักษิณและรัฐบาล 5) ท่าทีของภาครัฐต่อการชุมนุม 6) ประเด็นอื่นๆ*	1) การชุมนุม ณ พระบรมรูปทรงม้า 2) การชุมนุมขับไล่นายกรัฐมนตรีในต่างจังหวัด 3) การยื่นถวายฎีกาของสนธิ ลิ้มทองกุล 4) ประเด็นอื่นๆ*	1) ผู้ว่ากทม.กล่าวถึงสิทธิในการชุมนุมของประชาชน 2) กลุ่มนักลงทุนแสดงความคิดเห็นว่าการชุมนุมไม่มีผลต่อธุรกิจ 3) ท่าทีของมนตรีต่อสถานการณ์บ้านเมือง 4) สมาคมพุทธศาสนาสดมภ์ให้ประเทศสงบสุข 5) สวนดุสิตโพล 6) ประเด็นอื่นๆ*
11 ก.พ. '49	1) นายกฯ ทักษิณปฏิบัติภารกิจในจังหวัดชายแดนใต้ 2) กลุ่มผู้สนับสนุนและให้กำลังใจนายกฯ ทักษิณและรัฐบาล 3) ความคิดเห็นนายกฯ ทักษิณจากรายการวิทยุ “นายกฯ ทักษิณคุยกับประชาชน” 4) การขายหุ้นชินให้เทมาเส็ก 5) ห้ามใช้พื้นที่ลานพระบรมรูปทรงม้าในการชุมนุม 6) ประเด็นอื่นๆ *	1) เหตุการณ์เกี่ยวกับการชุมนุม ณ พื้นที่ลานพระบรมรูปทรงม้า 2) การลงชื่อถอดถอนนายกรัฐมนตรีที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 3) ความคิดเห็นเรื่องสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกของประชาชน 4) เรื่องความไม่ชอบธรรมในการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี 5) ประเด็นอื่นๆ *	1) ประเด็นอื่นๆ*

วัน	ฝ่ายที่ 1 สนับสนุนนายกรัฐมนตรี	ฝ่ายที่ 2 ไม่สนับสนุนนายกรัฐมนตรี	ฝ่ายที่ 3 ไม่สนับสนุนฝ่ายใด
26 ก.พ. '49	1) ทบทวนยืนยันการเลือกตั้ง 2 เมษายน 2) กลุ่มผู้สนับสนุนและให้กำลังใจนายกฯ ทักษิณและรัฐบาล 3) ทำที่ของภาคีรัฐต่อการชุมนุม ณ ลานท้องสนามหลวง 4) ทำที่ของพรรคทท.ต่อการปฏิเสธการเลือกตั้งของพรรคฝ่ายค้าน 5) ทำที่ของรัฐบาลต่อการทำสัตยาบัน และการปฏิรูปการเมือง 6) ภารกิจประจำวันนายกฯ เช่น บ้านเอื้ออาทร 7) ประเด็นอื่นๆ*	1) การชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ณ สนามหลวง 2) การชุมนุมของประชาชนในต่างจังหวัด สนับสนุนการชุมนุมและรับชมการถ่ายทอดสดผ่าน astv 3) การประชุมพรรคร่วมฝ่ายค้านเพื่อการปฏิเสธการเลือกตั้ง 4) การประชุมพรรคฝ่ายค้านเพื่อลงสัตยาบันและปฏิรูปการเมือง 5) ประเด็นอื่นๆ*	1) การรายงานผลการสำรวจเอแบคโพลล์เกี่ยวกับสถานการณ์การเมือง 2) ทำที่ความคิดเห็นของประธานองคมนตรี 3) ความเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้งต่อการปฏิเสธการเลือกตั้งของพรรคฝ่ายค้าน 4) การรายงานข่าวของนักข่าวไอทีวีในพื้นที่ชุมนุม 5) ประเด็นอื่นๆ*

* ประเด็นอื่นๆ คือ ประเด็นเนื้อหาข่าวย่อยที่แต่ละช่องเลือกนำเสนอแตกต่างกัน

จัดกลุ่มแหล่งข่าว

แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้สนับสนุน, กลุ่มผู้ไม่สนับสนุน, และกลุ่มไม่สนับสนุนฝ่ายใด ดังนี้

- กลุ่มสนับสนุนนายกฯ ทักษิณ** คือ เนื้อหาข่าวของกลุ่มผู้สนับสนุน ให้ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีต่อไป ซึ่งมีประเด็นข่าว ต่อไปนี้
- กลุ่มไม่สนับสนุนนายกฯ ทักษิณ** เนื้อหาข่าวของกลุ่มผู้ไม่สนับสนุน ให้ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีอีกต่อไป ซึ่งมีประเด็นข่าว ต่อไปนี้
- กลุ่มไม่สนับสนุนฝ่ายใด** เนื้อหาข่าวของกลุ่มผู้ไม่สนับสนุนฝ่ายใด เกี่ยวกับการให้ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ดำรงตำแหน่ง ซึ่งมีเนื้อหาประเด็นข่าว โดยดูจาก
  - สัดส่วนการนำเสนอ (Time duration)** คือ สัดส่วนเวลา, ปริมาณเนื้อหาการรายงานข่าวเรื่องนั้นๆ โดยไม่ได้แบ่งฝ่ายว่าแต่ละฝ่ายมีสัดส่วนเวลาเท่าใด
  - ความสมดุล (Balance)** คือ การรายงานข่าวอย่างรอบด้านจากแหล่งข่าวฝ่ายต่างๆ โดยพิจารณาจากการปรากฏภาพ เสียง และเนื้อหาของผู้ที่เกี่ยวข้อง แล้วพิจารณาจัดคู่ความขัดแย้ง หรือคู่ความสัมพันธ์ เป็นคู่กรณีฝ่ายที่ 1 คู่กรณีฝ่ายที่ 2 และ ฝ่ายที่ 3 ซึ่งไม่ใช่ผู้เกี่ยวข้องโดยตรงกับเหตุการณ์หรือข่าวนั้น
  - ความเป็นกลาง (Objectivity)** คือ ปราศจากการแทรกความคิดเห็นของผู้ประกาศ/ผู้รายงานข่าว โดยพิจารณาจากวัจนภาษา และอวัจนภาษา
  - ความเป็นธรรม (Fairness)** คือ การให้พื้นที่ในข่าวแก่แหล่งข่าวฝ่ายต่างๆ อย่างเท่าเทียมกัน โดยพิจารณาจากภาพ เสียง และเนื้อหา โดยดูว่าแหล่งข่าวแต่ละฝ่าย มีสัดส่วนพื้นที่ในข่าว โดยพิจารณาจาก “ภาพ” “เสียง” และ “เนื้อหา” ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

ผลการศึกษา

จากการศึกษาการรายการข่าวโทรทัศน์เหตุการณ์ทางการเมืองในวันที่ 4, 11 และ 26 กุมภาพันธ์ 2549 ในช่วงเวลา 16.00–22.00 น. พบว่า

ปริมาณเวลาของเนื้อหา การรายงานข่าว/วิเคราะห์ข่าว

ตารางแสดงปริมาณเวลาของเนื้อหา

ตารางที่ 1

แสดงปริมาณเวลาของเนื้อหา การรายงานข่าว/วิเคราะห์ข่าวเหตุการณ์การเมืองของสถานีโทรทัศน์แต่ละช่อง

วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2548 เฉพาะเวลา 16.00–22.00 น. (หน่วย: นาที)

ช่อง	ข่าวภาคค่ำ	ข่าวภาคดึก*	ข่าวต้นชั่วโมง	วิเคราะห์ข่าว**	ถ่ายทอดสด/ ข่าวด่วน	รวม(นาที)
	18:30	0	0	0	0	18:30
	2:42	0	0	0	0	2:42
	16:34	0	0	0	4:25	20:59
	16:33	0	2:20	0	0	18:53
	31:31	0	6:36	0	0	38:07
	31:05	57:38	7:57	0	0	96:40
รวม	116:55	57:38	16:53	0	4:25	195:51

หมายเหตุ: * ข่าวภาคดึกคือรายการข่าวหลังรายการข่าวหลักที่ออกอากาศไม่เกินเวลา 22.00 น.

**รวมรายการวิเคราะห์ข่าว, แม็กกาซีน, วาไรตี้

จากตารางที่ 1 พบว่า ช่องที่มีปริมาณเวลาของเนื้อหา การรายงานข่าว/วิเคราะห์ข่าวเหตุการณ์การเมือง มากที่สุดคือ ช่อง itv (96:40 นาที) น้อยที่สุดคือ ช่อง 5 (เพียง 2:42 นาที) และมีปริมาณเวลาเนื้อหาข่าวเหตุการณ์การเมืองในวันที่ 4 รวม 195:51 นาที

ตารางที่ 2

แสดงปริมาณเวลาของเนื้อหา การรายงานข่าว/วิเคราะห์ข่าวเหตุการณ์การเมืองของสถานีโทรทัศน์แต่ละช่อง

วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2548 เฉพาะเวลา 16.00-22.00 น. (หน่วย: นาที)

ช่อง	ข่าวภาคค่ำ	ข่าวภาคดึก*	ข่าวต้นชั่วโมง	วิเคราะห์ข่าว**	ถ่ายทอดสด/ ข่าวด่วน	รวม(นาที)
	17:40	0	0	0	0	17:40
	9:34	0	9:19	0	0	18:53
	17:45	0	3:07	0	4:23	25:15
	14:16	0	10:34	0	0	24:50
	19:11	0	3:26	0	0	22:37
	31:00	24:15	8:10	0	0	63:25
รวม	109:26	24:15	34:36	0	4:23	172:40

หมายเหตุ: * ข่าวภาคดึกคือรายการข่าวหลังรายการข่าวหลักที่ออกอากาศไม่เกินเวลา 22.00 น.

** รวมรายการวิเคราะห์ข่าว, แม็กกาซีน, วาไรตี้

จากตารางที่ 2 พบว่า ช่องที่มีปริมาณเวลาของเนื้อหา การรายงานข่าว/วิเคราะห์ข่าวเหตุการณ์การเมือง มากที่สุดคือ ช่อง itv (63:25 นาที) น้อยที่สุดคือ ช่อง 3 (เพียง 17:40 นาที) และมีปริมาณเวลาเนื้อหาข่าวเหตุการณ์การเมืองในวันที่ 4 รวม 172:40 นาที

ตารางที่ 3

แสดงปริมาณเวลาของเนื้อหา การรายงานข่าว/วิเคราะห์ข่าวเหตุการณ์การเมืองของสถานีโทรทัศน์แต่ละช่อง

วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2548 เฉพาะเวลา 16.00-22.00 น. (หน่วย: นาที)

ช่อง	ข่าวภาคค่ำ	ข่าวภาคดึก*	ข่าวต้นชั่วโมง	วิเคราะห์ข่าว**	ถ่ายทอดสด/ ข่าวด่วน	รวม(นาที)
	21:12	0	0	0	0	21:12
	12:31	0	19:18	0	0	31:49
	22:37	0	0	0	20:24	43:01
	32:37	0	19:18	0	2:40	54:35
	27:53	0	18:51	0	0	46:44
	42:02	28:36	3:54	0	24:18	98:50
รวม	158:52	28:36	61:21	0	47:22	296:11

หมายเหตุ: * ข่าวภาคดึกคือรายการข่าวหลังรายการข่าวหลักที่ออกอากาศไม่เกินเวลา 22.00 น.

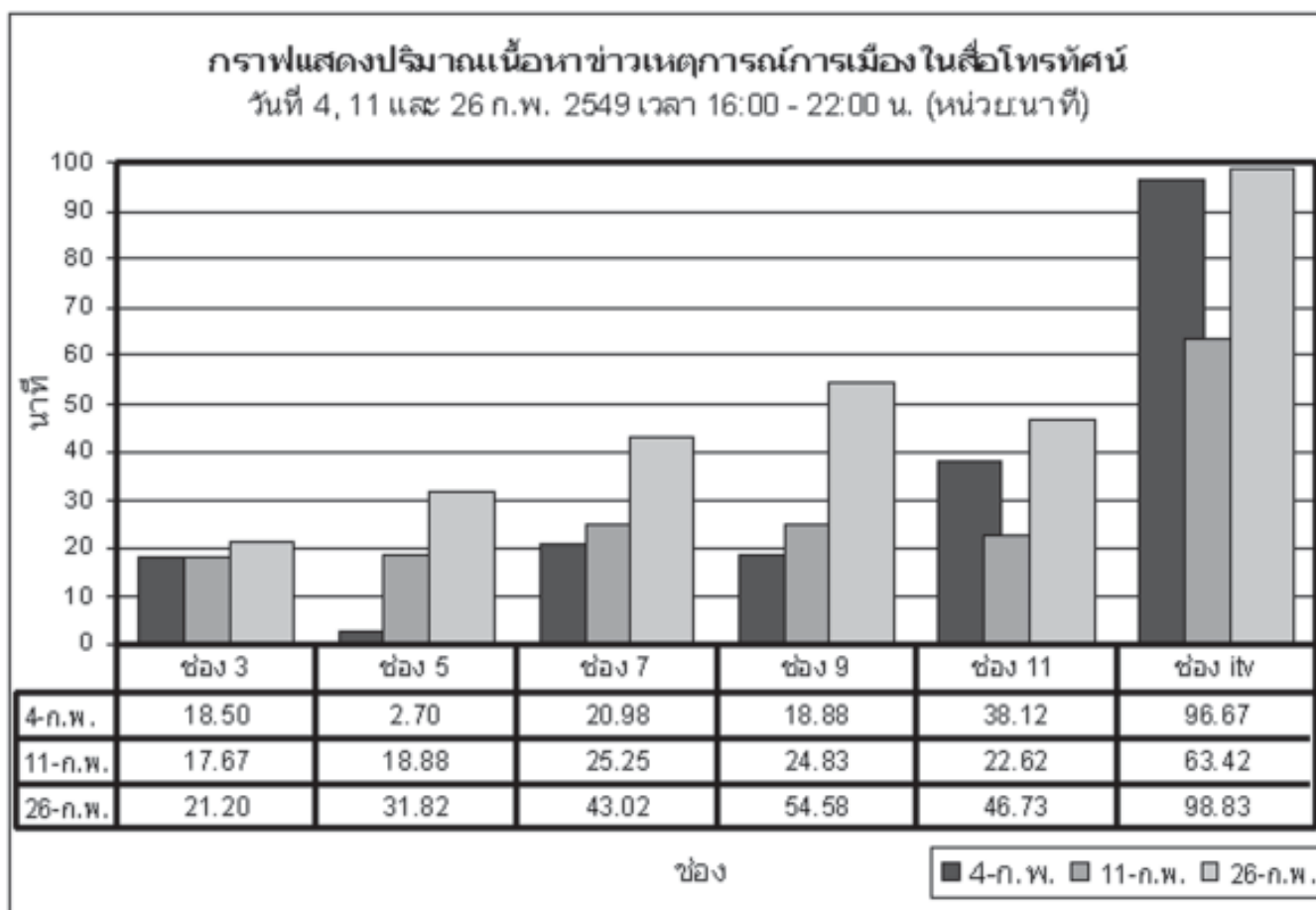
** รวมรายการวิเคราะห์ข่าว, แม็กกาซีน, วาไรตี้

พบว่า ช่องที่มีปริมาณเวลาของเนื้อหา การรายงานข่าว/วิเคราะห์ข่าวเหตุการณ์การเมือง มากที่สุดคือ ช่อง itv (98:50 นาที) น้อยที่สุดคือ ช่อง 3 (เพียง 21:12 นาที) และมีปริมาณเวลาเนื้อหาข่าวเหตุการณ์การเมืองในวันที่ 4 รวม 296:11 นาที

และเมื่อเปรียบเทียบปริมาณเวลาเนื้อหาข่าวเหตุการณ์การเมืองของวันที่ 4, 11 และ 26 กุมภาพันธ์ ของแต่ละช่อง พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนในแต่ละช่องดังนี้

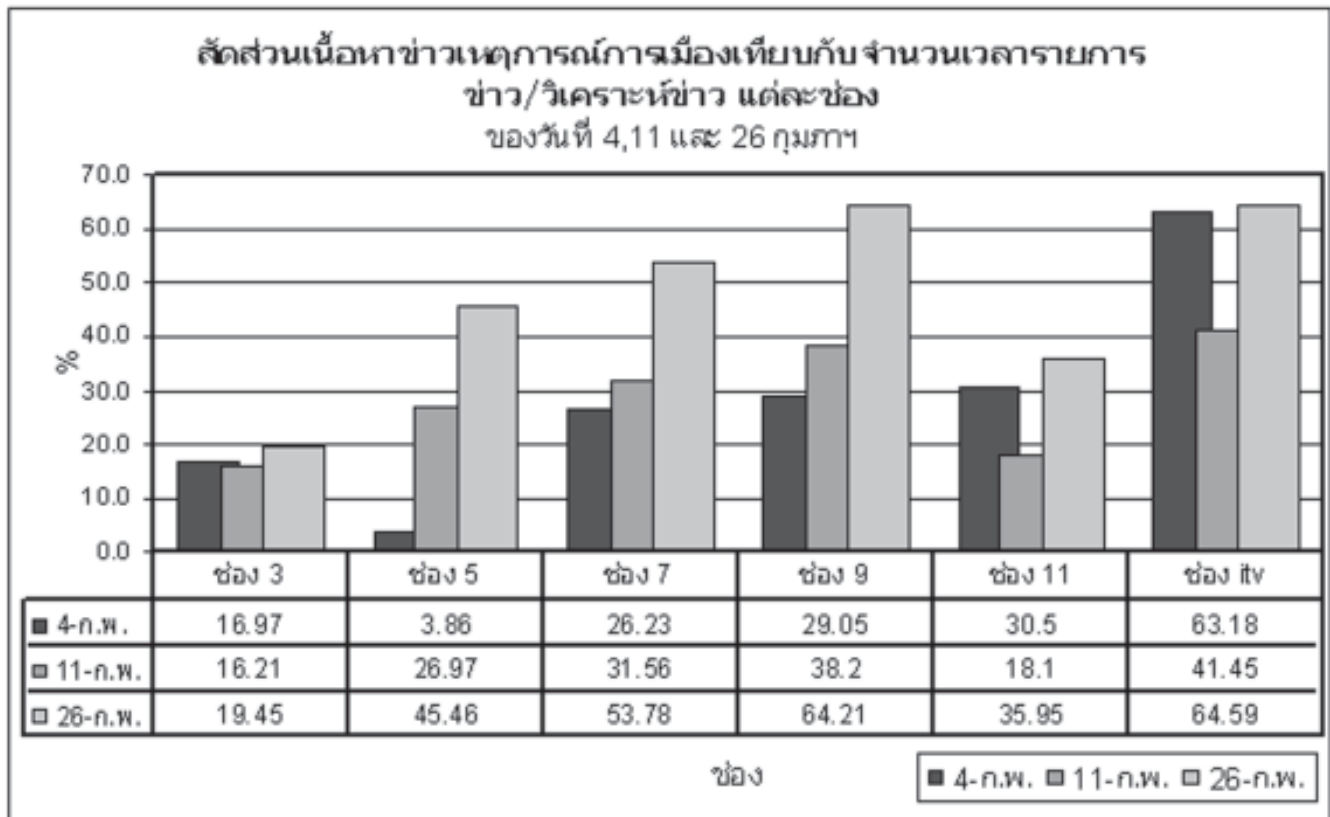
แผนภูมิที่ 1 แสดงปริมาณเนื้อหาข่าวเหตุการณ์การเมืองในสื่อโทรทัศน์ วันที่ 4, 11 และ 26 กุมภาพันธ์ 2549 (หน่วย: นาที)

จากแผนภูมิที่ 1 พบว่า **ช่องที่มีการนำเสนอรายงานข่าวเหตุการณ์การเมืองมากที่สุดคือ ช่อง itv ขณะที่ช่อง 3 และ ช่อง 5 กลับมีการรายงานข่าวเหตุการณ์ทางการเมืองน้อยที่สุด** ทั้งๆ ที่เป็นเหตุการณ์ที่มีความสำคัญระดับประเทศ และจากแผนภูมิก็แสดงให้เห็นว่า ช่องที่มีแนวโน้มการนำเสนอรายงานข่าวการเพิ่มขึ้นคือช่อง 3, 5, 7 และช่อง 9 แต่การเพิ่มเวลาข่าวขึ้นนี้ ก็ยังมีสัดส่วนน้อยเมื่อเทียบกับช่อง itv

ขณะเดียวกันน่าสังเกตว่า ช่อง 11 และ itv มีสัดส่วนปริมาณเวลาเนื้อหาข่าวลดลงในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ แต่กลับเพิ่มสูงขึ้นในวันที่ 26 กุมภาพันธ์อีกครั้ง ซึ่งการเพิ่มปริมาณเวลาในวันที่ 26 กุมภาพันธ์นี้พบได้เช่นเดียวกันทุกช่อง นอกจากนั้นยังพบว่า ปริมาณข่าวในวันที่ 26 สูงกว่าวันที่ 4 และ 11 ในทุกช่อง

แผนภูมิที่ 2 สัดส่วนเนื้อหาข่าวเหตุการณ์การเมืองเทียบกับจำนวนเวลารายการข่าว/วิเคราะห์ข่าว แต่ละช่อง (หน่วย: เปอร์เซ็นต์)

จากแผนภูมิที่ 2 พบว่า ช่องที่มีสัดส่วนเนื้อหาข่าวเหตุการณ์การเมืองเทียบกับจำนวนเวลารายการข่าว/วิเคราะห์ข่าว เฉลี่ยมากที่สุดคือ ช่อง itv (เฉลี่ย 56.41%) รองลงมาคือช่อง ขณะที่น้อยที่สุดคือช่อง 3 (เฉลี่ยเพียง 17.54 %) ซึ่งแตกต่างกันมากถึง กว่า 3 เท่าตัว

ในมิติความเสี่ยงของแหล่งข่าว พบว่า การปล่อยเสียงแหล่งข่าวยังมีปัญหาเรื่องความเป็นธรรมอยู่ ดังแผนภูมิด้านล่าง

ตารางแสดงสัดส่วนปริมาณความยาว “เสียง” ของแหล่งข่าวฝ่ายต่างๆ

ตารางที่ 4 แสดงสัดส่วนปริมาณความยาว “เสียง” ของแหล่งข่าวฝ่ายต่างๆ ในรายการข่าว/วิเคราะห์ข่าวความขัดแย้งทางการเมือง จากสถานีโทรทัศน์ทุกช่อง วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2548 (หน่วย: นาที)

ช่อง	กลุ่มที่ 1 สนับสนุนนายกรัฐมนตรี	กลุ่มที่ 2 ไม่สนับสนุนนายกรัฐมนตรี	กลุ่มที่ 3 ไม่สนับสนุนฝ่ายใด	มากที่สุดคือ
	4:14	0	0	กลุ่มที่ 1
	0:22	0	0	กลุ่มที่ 1
	2:02	1:41	1:04	กลุ่มที่ 1
	2:27	0:15	0:04	กลุ่มที่ 1
	3:36	0	0	กลุ่มที่ 1
	10	2:46	0:05	กลุ่มที่ 1
รวม	22:41	4:42	1:13	กลุ่มที่ 1

จากตารางที่ 4 แสดงสัดส่วนปริมาณความยาว “เสียง” ของแหล่งข่าวฝ่ายต่างๆ ในการรายงานข่าววันที่ 4 กุมภาพันธ์ พบว่า ทุกช่องมีการให้พื้นที่ “เสียง” ของแหล่งข่าวฝ่ายที่ 1 (สนับสนุนนายกรัฐมนตรี) มากกว่าฝ่ายที่ 2 (ไม่สนับสนุนนายกรัฐมนตรี) โดยเฉลี่ยรวมทุกช่องฝ่ายที่ 1 มากกว่าฝ่ายที่ 2 ถึง 4 เท่า

ตารางที่ 5 แสดงสัดส่วนปริมาณความยาว “เสียง” ของแหล่งข่าวฝ่ายต่างๆ ในรายการข่าว/วิเคราะห์ข่าวความขัดแย้งทางการเมือง จากสถานีโทรทัศน์ทุกช่อง วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2548 (หน่วย: นาที)

ช่อง	กลุ่มที่ 1 สนับสนุนนายกรัฐมนตรี	กลุ่มที่ 2 ไม่สนับสนุนนายกรัฐมนตรี	กลุ่มที่ 3 ไม่สนับสนุนฝ่ายใด	มากที่สุดคือ
	2:03	0	0:04	กลุ่มที่ 1
	0:32	0	0	กลุ่มที่ 1
	1:27	0:54	0:34	กลุ่มที่ 1
	1:50	0	0	กลุ่มที่ 1
	1:58	0	0	กลุ่มที่ 1
	12:58	3:17	0	กลุ่มที่ 1
รวม	20:48	4:11	0:38	กลุ่มที่ 1

จากตารางที่ 5 แสดงสัดส่วนปริมาณความยาว “เสียง” ของแหล่งข่าวฝ่ายต่างๆ ในการรายงานข่าววันที่ 11 กุมภาพันธ์ พบว่า ทุกช่องมีการให้พื้นที่ “เสียง” ของแหล่งข่าวฝ่ายที่ 1 (สนับสนุนนายกรัฐมนตรี) มากกว่าฝ่ายที่ 2 (ไม่สนับสนุนนายกรัฐมนตรี) โดยเฉลี่ยรวมทุกช่องฝ่ายที่ 1 ยังคงมากกว่าฝ่ายที่ 2 ถึง 4 เท่า

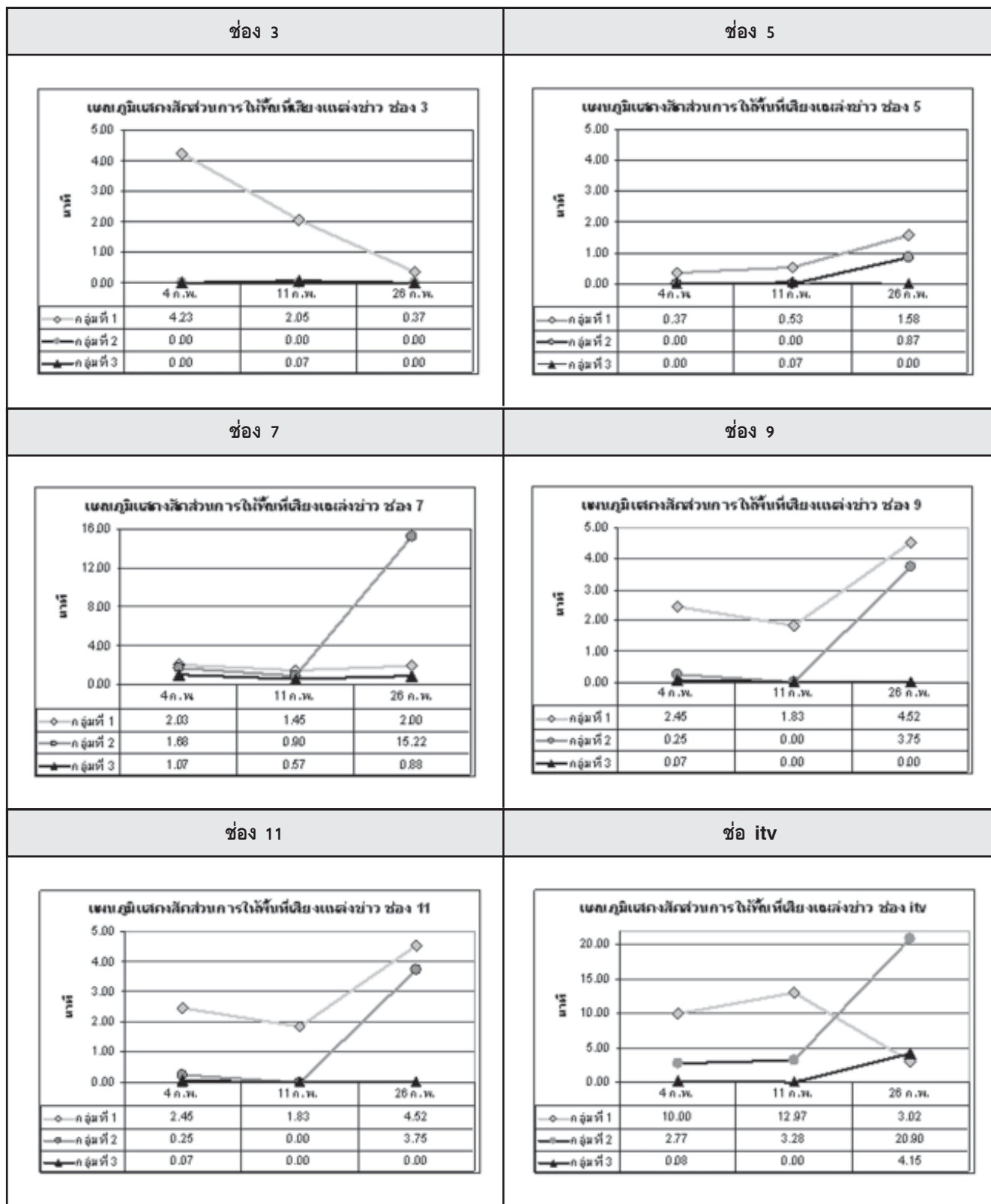
ตารางที่ 6 แสดงสัดส่วนปริมาณความยาว “เสียง” ของแหล่งข่าวฝ่ายต่างๆ ในรายการข่าว/วิเคราะห์ข่าวความขัดแย้งทางการเมือง จากสถานีโทรทัศน์ทุกช่อง วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2548 (หน่วย: นาที)

ช่อง	กลุ่มที่ 1 สนับสนุนนายกรัฐมนตรี	กลุ่มที่ 2 ไม่สนับสนุนนายกรัฐมนตรี	กลุ่มที่ 3 ไม่สนับสนุนฝ่ายใด	มากที่สุดคือ
	0:22	0	0	กลุ่มที่ 1
	1:35	0:52	0	กลุ่มที่ 1
	2:00	15:13	0:59	กลุ่มที่ 2
	4:31	3:45	0	กลุ่มที่ 1
	3:18	5:17	0	กลุ่มที่ 2
	3:01	20:54	4:09	กลุ่มที่ 2
รวม	14:47	46:01	5:08	กลุ่มที่ 2

การรายงานข่าววันที่ 26 กุมภาพันธ์ พบว่าทุกช่องมีการให้พื้นที่ “เสียง” ของแหล่งข่าวฝ่ายที่ 1 (สนับสนุนนายกรัฐมนตรี) แตกต่างกับ ฝ่ายที่ 2 (ไม่สนับสนุนนายกรัฐมนตรี) โดยเท่ากันฝ่ายละ 3 ช่อง แต่เมื่อรวมเวลาทั้งหมด พบว่าฝ่ายที่ 2 มีปริมาณเสียงแหล่งข่าวมากกว่าฝ่ายที่ 1 เกือบ 3 เท่าตัว

โดยรวมจะเห็นว่า การรายงานข่าวของแต่ละช่องมีความคล้ายคลึงกันในการ “ปล่อยเสียง” ของแหล่งข่าวฝ่ายต่างๆ ซึ่งจะเห็นว่า เฉพาะวันที่ 26 เท่านั้นที่เริ่มมีพื้นที่เสียงของฝ่ายที่ 2 มากขึ้น ซึ่งจากการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่เพิ่มขึ้นจากแหล่งข่าวพรรคฝ่ายค้าน แต่หากเป็นเสียงของการชุมนุม ไม่สนับสนุนนายกรัฐมนตรีแล้ว พบว่ายังคงน้อยกว่าฝ่ายรัฐบาลอยู่

แผนภูมิที่ 3-8 แสดงสัดส่วนการให้พื้นที่ “เสียง” แก่แหล่งข่าวฝ่ายต่าง ๆ

จากแผนภูมิ พบว่า มีการผันแปรของปริมาณ “เสียง” ของแหล่งข่าวฝ่ายต่างๆ ซึ่งแตกต่างกันไปแต่ละช่อง อย่างไรก็ตามพบว่า ช่องที่มีการให้พื้นที่ “เสียง” แก่แหล่งข่าวโดยรวมมากที่สุดคือ ช่อง itv

สรุปผลการศึกษาแต่ละช่อง

วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2549

ตารางที่ 4 (4 กุมภาพันธ์ 2549)

: การรายงานข่าวในประเด็น ความสมดุล, ความเป็นธรรม, และความเป็นกลางของการรายงานข่าวนั้นๆ ในแต่ละช่อง

ช่อง	ความสมดุล	ความเป็นธรรม	ความเป็นกลาง
	มีความสมดุลทั้ง 2 ฝ่าย แต่ให้น้ำหนักกับแหล่งข่าวกลุ่มที่สนับสนุนนายกฯ มากกว่า	พบว่า ขาดความเป็นธรรม ในมิติพื้นที่ของ “ภาพ” และ “เสียง” ของแหล่งข่าว โดยให้ภาพและเสียงของกลุ่มผู้สนับสนุน โดยขาดการให้พื้นที่ “เสียง” ของกลุ่มผู้ไม่สนับสนุน ส่วนการให้พื้นที่ “ภาพ” ของกลุ่มผู้ไม่สนับสนุนมีเพียงเล็กน้อย ขณะที่ในมิติ “เนื้อหา” พบว่า ไม่เป็นธรรม เพราะขาดการนำเสนอรายละเอียด “เนื้อหาสาระ” การชุมนุมบนเวทีของกลุ่มผู้ไม่สนับสนุนนายรัฐมนตรี เช่น ความคิดเห็นของบรรดาแกนนำ ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมการชุมนุม ความเป็นมาของการคัดค้าน แต่กลับมุ่งเน้นการรายงานสถานการณ์ของกลุ่มสนับสนุนนายกฯ	พบว่าในการรายงานข่าวค่อนข้างมีความเป็นกลาง แต่มีความไม่เป็นกลางในบางประเด็น โดยผู้ประกาศข่าวแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสนอข่าวของนายกรัฐมนตรีนว่า “นายกฯ” ที่แจ้งเรื่องการขายหุ้น “ชินคอร์ป” ไว้ค่อนข้างจะชัดเจน
	ขาดความสมดุลอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากมีแต่การรายงานข่าวของกลุ่มสนับสนุนนายกฯ เพียงฝ่ายเดียว	ไม่สามารถสรุปได้เนื่องจากไม่มีข้อมูลเพียงพอ	ไม่สามารถสรุปได้เนื่องจากไม่มีข้อมูลเพียงพอ
	มีความสมดุลทั้ง 3 ฝ่าย	พบว่า มีความเป็นธรรมในมิติพื้นที่ของ “ภาพ” และ “เสียง” ของแหล่งข่าว โดยให้ภาพและเสียงทั้งผู้สนับสนุนและคัดค้านในสัดส่วนใกล้เคียงกัน ขณะที่ในมิติ “เนื้อหา” พบว่า มีความไม่เป็นธรรม เนื่องจากประเด็นของผู้สนับสนุนมีความหลากหลายมากกว่า ทั้งยังพบว่ามีการใช้แหล่งข่าวกลุ่มอื่นๆ ที่ไม่ได้ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นโดยตรง เช่น การใช้แหล่งข่าวซึ่งเป็นนักลงทุน ในประเด็นที่ว่า การชุมนุมจะส่งผลต่อภาวะเศรษฐกิจหรือไม่	พบว่าในการรายงานข่าวยังมีความเป็นกลางอยู่

ช่อง	ความสมดุล	ความเป็นธรรม	ความเป็นกลาง
	มีความสมดุลทั้ง 3 ฝ่าย	พบว่ายังขาดความเป็นธรรมในมิติพื้นที่ของ “ภาพ” และ “เสียง” ของแหล่งข่าวโดยให้ภาพและเสียงแก่กลุ่มสนับสนุนมากกว่ากลุ่มไม่สนับสนุน ขณะที่ในมิติ “เนื้อหา” พบว่าค่อนข้างเป็นธรรม มีประเด็นในการนำเสนอในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน แต่ให้น้ำหนักการนำเสนอแก่กลุ่มสนับสนุนมากกว่ากลุ่มไม่สนับสนุนเล็กน้อย การรายงานข่าวมุ่งเน้นประเด็นท่าทีของภาครัฐต่อการชุมนุม และความคิดเห็นของนายกฯ ทักซิธจากรายการวิทยุ “นายกฯ ทักซิธคุยกับประชาชน” มากที่สุด รองลงมาคือ การชุมนุม ณ พระบรมรูปทรงม้า	พบว่าในการรายงานข่าวมีความเป็นกลาง ไม่มีการแทรกข้อคิดเห็นของผู้ประกาศข่าวแต่อย่างใด
	มีความสมดุลทั้ง 2 ฝ่าย	พบว่า ขาดความเป็นธรรมในมิติพื้นที่ของ “ภาพ” และ “เสียง” ของแหล่งข่าวโดยให้ภาพแก่กลุ่มผู้สนับสนุนมากกว่ากลุ่มไม่สนับสนุน ในขณะที่ขาดการให้พื้นที่เสียงของกลุ่มไม่สนับสนุน ขณะที่ในมิติ “เนื้อหา” พบว่า ค่อนข้างมีความเป็นธรรม แต่ขาดรายละเอียดการนำเสนอ “เนื้อหาสาระ” ของกลุ่มผู้ไม่สนับสนุน เพราะมุ่งเน้นแต่การรายงานสถานการณ์ทั่วไป	พบว่าในการรายงานข่าวมีความเป็นกลาง แต่มีการใช้คำแทนในการเรียกกลุ่มผู้ชุมนุมไม่เหมาะสม โดยใช้คำว่า “กลุ่มผู้ต่อต้านนายกฯ” ของผู้ประกาศข่าว
	มีความสมดุลทั้ง 2 ฝ่าย	พบว่าค่อนข้างมีความเป็นธรรมในมิติพื้นที่ของ “ภาพ” ของแหล่งข่าว เนื่องจากให้พื้นที่ภาพของทั้ง 2 ฝ่ายในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ทั้งฝ่ายสนับสนุนและฝ่ายไม่สนับสนุน ขณะที่ในมิติ “เสียง” นั้นยังขาดความเป็นธรรมอยู่ เนื่องจากจำนวนเวลารวมของเสียงแหล่งข่าวฝ่ายที่ 1 และ 2 เปรียบเทียบกันก็พบว่าเสียงแหล่งข่าวฝ่ายที่ 1 ก็มีมากกว่าเกือบ 8 นาที โดยเฉพาะมีการปล่อยเสียงของสนธิ ลิ้มทองกุลเองไม่ถึง 1 นาที และหากพิจารณา ในมิติ “เนื้อหา” พบว่าค่อนข้างขาดเป็นธรรมอยู่ เนื่องจากในแง่ของจำนวนและระดับความลึกของประเด็นข่าวเนื่องจากการรายงานข่าวการชุมนุมมักเน้นระดับปรากฏการณ์หรือบรรยากาศทั่วไป ขาดรายละเอียดการนำเสนอ “เนื้อหาสาระ” ของการชุมนุม หากมีก็จะเป็นการสรุปสั้นๆ โดยนักข่าวเอง	พบว่าในการรายงานข่าวมีความเป็นกลางอยู่ แต่มีข้อน่าสังเกตว่า ผู้ประกาศข่าวในห้องส่งมักย้ำข้อความ/ประโยคพูดของนายกรัฐมนตรีก่อนหน้านี้จะปล่อยเสียงนายกรัฐมนตรีเองอีกครั้งอย่างชัดเจนแทบทุกครั้ง

วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2549

ตารางที่ 5 (11 กุมภาพันธ์ 2549)

: การรายงานข่าวในประเด็น **ความสมดุล, ความเป็นธรรม, และความเป็นกลาง**ของการรายงานข่าวนั้นๆ ในแต่ละช่อง

ช่อง	ความสมดุล	ความเป็นธรรม	ความเป็นกลาง
	มีความสมดุลทั้ง 3 ฝ่าย	พบว่ายังขาดความเป็นธรรม ในมิติพื้นที่ของ “ภาพ” และ “เสียง” ของแหล่งข่าวโดยให้ภาพและเสียงแก่กลุ่มผู้สนับสนุนมากกว่ากลุ่มไม่สนับสนุน ขณะที่ประเด็น “เนื้อหา” พบว่าไม่เป็นธรรมและขาดรายละเอียดการนำเสนอ “เนื้อหาสาระ” ของกลุ่มผู้ไม่สนับสนุนนายกรัฐมนตรี เพราะมุ่งเน้นแต่การรายงานสถานการณ์ทั่วไป ซึ่งยังมีอีกหลายแง่มุมที่ไม่ได้นำมาเผยแพร่ต่อสาธารณะ เช่น ความคิดเห็นของบรรดาแกนนำ ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมการชุมนุม ความเป็นมาของการคัดค้าน	พบว่าในการรายงานข่าวยังมีความเป็นกลางรายงานข่าวตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น
	มีความสมดุลทั้ง 2 ฝ่าย	พบว่าในมิติ “ภาพ” พบว่ายังขาดความเป็นธรรม และขาดความเป็นธรรมในมิติพื้นที่ของ “เสียง” ของแหล่งข่าวโดยให้เสียงแก่กลุ่มผู้สนับสนุนเท่านั้น ขณะที่ในมิติ “เนื้อหา” พบว่าค่อนข้างเป็นธรรม เนื่องจากมีประเด็นการนำเสนอที่ใกล้เคียงกัน เพียงแต่การให้น้ำหนักการรายงานประเด็นข่าวของกลุ่มสนับสนุนมีความใกล้เคียงกัน ในขณะที่การให้น้ำหนักของกลุ่มไม่สนับสนุนส่วนใหญ่จะเน้นหนักที่ประเด็นเหตุการณ์การชุมนุม ณ พื้นที่ลานพระบรมรูปทรงม้าเพียงประเด็นเดียว	พบว่าในการรายงานข่าวยังมีความเป็นกลางอยู่บ้าง ยกเว้นบางช่วงข่าวที่ใช้ภาษาที่มีความหมายในทางลบ “มือบ” แทนกลุ่มผู้ชุมนุมที่ลานพระบรมรูปทรงม้า
	มีความสมดุลทั้ง 2 ฝ่าย	พบว่ายังขาดความเป็นธรรม โดยมิติพื้นที่ของ “ภาพ” ของแหล่งข่าวโดยให้ภาพของกลุ่มผู้สนับสนุนมากกว่ากลุ่มไม่สนับสนุน และขาดการให้พื้นที่ “เสียง” แก่กลุ่มไม่สนับสนุน ขณะที่ในมิติ “เนื้อหา” พบว่าไม่เป็นธรรมและขาดรายละเอียดการนำเสนอ “เนื้อหาสาระ” ของกลุ่มผู้ไม่สนับสนุนอยู่ เพราะมุ่งเน้นแต่การรายงานสถานการณ์ทั่วไป ซึ่งยังมีอีกหลายแง่มุมที่ไม่ได้นำมาเผยแพร่ต่อสาธารณะ เช่น ความคิดเห็นของบรรดาแกนนำ ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมการชุมนุม มีปัญหาในการเลือกแหล่งข่าวเพื่อนำมาเสนอในภาวะที่ต้องการข้อมูลในเชิงลึก เช่น แกนนำที่ชุมนุม แต่กลับเลือกสัมภาษณ์พ่อค้า-แม่ค้า เกี่ยวกับรายได้จากการขายของในงานชุมนุมแทน	พบว่าในการรายงานข่าวยังมีความเป็นกลางอยู่ แต่บางส่วนพบว่าผู้ประกาศข่าวเรียกผู้ชุมนุมว่า “กลุ่มผู้คัดค้านที่นำโดยนายสนธิ ลิ้มทองกุล”, ใช้คำว่า “บุก” “ยึด” ลานพระบรมรูปทรงแทนคำว่าใช้พื้นที่, เรียก นต.ประสงค์ สุ่นศิริ ว่า “หนึ่งในแกนนำการคัดค้าน” และให้เสียงสัมภาษณ์ของ นพ.สุรพงษ์ โดยเรียกผู้ชุมนุมว่า “กลุ่มต่อต้านรัฐบาล”

ช่อง	ความสมดุล	ความเป็นธรรม	ความเป็นกลาง
	มีความสมดุลทั้ง 2 ฝ่าย	พบว่ายังขาดความเป็นธรรมในมิติพื้นที่ของ “เสียง” ของแหล่งข่าวโดยให้เสียงแก่กลุ่มสนับสนุนเท่านั้น ในมิติ “ภาพ” เป็นธรรมเพราะค่อนข้างมีความใกล้เคียงกัน ในขณะที่ประเด็น “เนื้อหา” พบว่าค่อนข้างเป็นธรรม มีประเด็นในการนำเสนอในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน เพียงแต่ให้น้ำหนักในการนำเสนอในแต่ละประเด็นแตกต่างกัน เช่น ในส่วนกลุ่มสนับสนุน เน้นน้ำหนักที่ประเด็นการห้ามใช้พื้นที่ลานพระบรมรูปทรงม้าในการชุมนุม และในส่วนกลุ่มไม่สนับสนุน เน้นน้ำหนักที่ประเด็นเหตุการณ์เกี่ยวกับการชุมนุม ณ พื้นที่ลานพระบรมรูปทรงม้า แต่รายงานข่าวประเด็นอื่นๆ น้อยมาก	พบว่าในการรายงานข่าวค่อนข้าง มีความเป็นกลาง ไม่มีการแทรกข้อคิดเห็นของผู้ประกาศข่าวแต่อย่างใด
	มีความสมดุลทั้ง 3 ฝ่าย แต่บางช่วงของข่าวส่วนใหญ่มีน้ำหนักที่ประเด็นข่าวที่นำเสนอความคิดเห็นจากรายการวิทยุ “นายกฯ ทักซิณคุยกับประชาชน”	พบว่ายังขาดความเป็นธรรม เนื่องจากให้พื้นที่ “ภาพ” ของแหล่งข่าวแก่กลุ่มผู้สนับสนุนมากกว่ากลุ่มไม่สนับสนุน และไม่มีความ “เสียง” ของกลุ่มไม่สนับสนุนเลย ขณะที่ประเด็น “เนื้อหา” ของการรายงานข่าว พบว่าขาดความเป็นธรรม เพราะพบว่าจำนวนประเด็นสาระของกลุ่มสนับสนุนนายกรัฐมนตรีนั้น มีมากกว่าถึง 6 ประเด็น แต่ประเด็นของกลุ่มผู้ไม่สนับสนุนนายกรัฐมนตรีกลับมีเพียงประเด็นเดียว คือเพียงแค່รายงานสถานการณ์ความคืบหน้าของการชุมนุม และการโต้แย้งเพื่อชิงพื้นที่ลานพระบรมรูปฯ เท่านั้น	พบว่า ในการรายงานข่าวมีความเป็นกลาง ยกเว้นบางช่วงข่าวที่มีการสอดแทรกความคิดเห็นของผู้ประกาศข่าวลงไปเช่นในรายการข่าวตอนเช้าใช้คำว่า “มือบ้ผู้ชุมนุม” และ “กลุ่มต้านนายกฯ” แทนผู้ไม่สนับสนุน รวมถึงใช้คำว่า “มือบ้สนับสนุนนายกฯ” และ “กลุ่มหนุนนายกฯ” แทนผู้สนับสนุน
	มีความสมดุลทั้ง 3 ฝ่าย	พบว่ายังขาดความเป็นธรรมในมิติพื้นที่ของ “ภาพ” และ “เสียง” โดยให้ภาพและเสียงแก่กลุ่มผู้สนับสนุนมากกว่ากลุ่มไม่สนับสนุน และจำนวนเวลารวมของเสียงแหล่งข่าวฝ่ายที่ 1 และ 2 เปรียบเทียบกันก็พบว่าเสียงแหล่งข่าวฝ่ายที่ 1 ก็มีมากกว่าเกือบ 10 นาที ขณะที่ในมิติ “เนื้อหา” พบว่ายังไม่เป็นธรรม เพราะขาดรายละเอียดการนำเสนอ “เนื้อหาสาระ” ของกลุ่มผู้ไม่สนับสนุนอยู่ เนื่องจากการรายงานทั้งวันมุ่งเน้นแต่การรายงานสถานการณ์ทั่วไป โดยเฉพาะประเด็นเรื่องการห้ามใช้พื้นที่ลานพระบรมรูปฯ การออกไปสั่งค่าปรับการจอดรถที่มาชุมนุม ขณะที่เนื้อหาสาระฝ่ายสนับสนุนกลับมีประเด็นที่หลากหลายและมีความลึกมากกว่า	พบว่ามีความเป็นกลางในการรายงานข่าว เนื่องจากไม่พบว่ามีการสอดแทรกความคิดเห็นลงไปในช่วงแต่อย่างใด อย่างไรก็ตามอาจมีความแตกต่างเล็กน้อยเกี่ยวกับการรายงานข่าวของนักข่าวภาคสนามและนักข่าวในห้องส่งที่มีการใช้ถ้อยคำในการเรียกกลุ่มผู้ชุมนุมที่ต่างกันไปเช่น “มือบ้” หรือ “กลุ่มผู้ชุมนุม”

วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2549

ตัวอย่าง การรายงานข่าวในประเด็น ความสมดุล, ความเป็นธรรม, และความเป็นกลาง

ช่อง	ความสมดุล	ความเป็นธรรม	ความเป็นกลาง
	มีความสมดุลทั้ง 2 ฝ่าย	พบว่า <u>ยังมีความเป็นธรรมในมิติพื้นที่ของ “ภาพ”</u> โดยมีภาพของกลุ่มผู้สนับสนุนและไม่สนับสนุนรัฐบาล เท่าๆ กัน <u>ขณะที่ความเป็นธรรมในมิติ “เสียง” พบว่าขาดความเป็นธรรม</u> โดยปรากฏเสียงของแหล่งข่าว มีเพียงเสียงของนายกรัฐมนตรี โดยแหล่งข่าวอื่นๆ ไม่ปรากฏเสียงแต่จะเน้นด้วยการให้ผู้ประกาศข่าวบรรยายเอง <u>ขณะที่ในมิติ “เนื้อหา” พบว่า มีประเด็นของผู้สนับสนุนรัฐบาลมากกว่า และขาดความเป็นธรรม</u> และขาดรายละเอียดการนำเสนอ “เนื้อหาสาระ” ของกลุ่มผู้ไม่สนับสนุนนายกรัฐมนตรี เพราะมุ่งเน้นแต่การรายงานสถานการณ์ทั่วไป ซึ่งยังมีอีกหลายแง่มุมที่ไม่ได้นำมาเผยแพร่ต่อสาธารณะ เช่น ความคิดเห็นของบรรดาแกนนำ ความคิดเห็นของฝ่ายค้าน ที่มาของการปฏิเสธการเลือกตั้งและปฏิรูปการเมือง ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมการชุมนุม ความเป็นมาของการคัดค้าน	พบว่าในการรายงานข่าวยังมีความเป็นกลางรายงานข่าวตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น
	มีความสมดุลทั้ง 3 ฝ่าย	พบว่า <u>ค่อนข้างเป็นธรรมในมิติพื้นที่ของ “ภาพ”</u> ขณะที่ <u>ยังขาดความเป็นธรรมในมิติของ “เสียง”</u> ของแหล่งข่าวโดยให้เสียงแก่กลุ่มผู้สนับสนุนมากกว่ากลุ่มไม่สนับสนุน ขณะที่ประเด็น “เนื้อหา” พบว่า <u>ค่อนข้างเป็นธรรม</u>	พบว่าในการรายงานข่าวค่อนข้างเป็นกลาง ยกเว้นบางช่วงข่าวยังปรากฏการแสดงความคิดเห็นของผู้ประกาศข่าวที่ว่า “เจ้าหน้าที่ตำรวจวันนี้ต้องทำงานหนักหน่อยเพราะจะต้องแยกกลุ่มผู้ชุมนุมกับประชาชนธรรมดา”
	มีความสมดุลทั้ง 3 ฝ่าย	พบว่า <u>ยัง ขาดความเป็นธรรม ในมิติพื้นที่ของ “ภาพ”</u> โดยให้พื้นที่ของภาพของเหตุการณ์ชุมนุมคัดค้านรัฐบาลมาก รวมไปถึงการสัมภาษณ์แหล่งข่าวของแกนนำพรรคร่วมฝ่ายค้านการประชุมพรรคฝ่ายค้านเพื่อลงสัตยาบันและปฏิรูปการเมือง <u>ในมิติของ “เสียง” พบว่ายังขาดความเป็นธรรมอยู่</u> เนื่องจากให้พื้นที่ “เสียง” ของฝ่ายไม่สนับสนุนมากกว่าฝ่ายสนับสนุนโดยเฉพาะประเด็นท่าทีของพรรคชาติไทยต่อการร่วมลงสัตยาบันกับพรรคร่วมฝ่ายค้านและรัฐบาลเพื่อปฏิรูปการเมือง <u>ในมิติ “เนื้อหา” พบว่าค่อนข้างมีความเป็นธรรม</u> เพราะมีการรายงานข่าวในจำนวนประเด็นเนื้อหาที่ใกล้เคียงกัน	พบว่าในการรายงานข่าวยังมีความเป็นกลางอยู่

ช่อง	ความสมดุล	ความเป็นธรรม	ความเป็นกลาง
	มีความสมดุลทั้ง 2 ฝ่าย	พบว่าค่อนข้างเป็นธรรมในมิติพื้นที่ของ “ภาพ” แต่ยังคงขาดความเป็นธรรมในมิติพื้นที่ของ “เสียง” เนื่องจากแหล่งข่าวของฝ่ายสนับสนุนนายกรัฐมนตรีมีจำนวนมากกว่าและนานกว่ากลุ่มไม่สนับสนุน เป็นที่น่าสังเกตว่ายังคงไม่มีเสียงแหล่งข่าวที่เป็นประชาชนที่เข้าร่วมการชุมนุม ณ สนามหลวง ขณะที่ในมิติ “เนื้อหา” พบว่าค่อนข้างเป็นธรรม มีประเด็นในการนำเสนอในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน	พบว่าในการรายงานข่าวมีความเป็นกลาง ไม่มีการแทรกความคิดเห็นของผู้ประกาศข่าวแต่อย่างใด
	มีความสมดุลทั้ง 3 ฝ่าย	พบว่า มีความเป็นธรรม ในส่วนของการให้พื้นที่ของ “ภาพ” “เสียง” และ “เนื้อหา” ให้ทุกฝ่ายได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น แต่ยังคงขาดการให้พื้นที่ “เสียง” ของกลุ่มผู้ชุมนุม ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ไม่สนับสนุนนายกฯ ในขณะที่มีการให้พื้นที่แก่กลุ่มผู้ชุมนุม ซึ่งเป็นกลุ่มผู้สนับสนุนนายกฯ อยู่	พบว่า มีความเป็นกลาง แต่อย่างไรก็ตามการแสดงความคิดเห็นของนักข่าวภาคสนาม ว่า ประเด็นที่นายสนธิ์นำมาปราศรัยเป็นเรื่องเดิมๆ ไม่มีอะไรใหม่
	มีความสมดุลทั้ง 3 ฝ่าย	พบว่าค่อนข้างมีความเป็นธรรมในมิติพื้นที่ของ “ภาพ” ของแหล่งข่าว เนื่องจากให้พื้นที่ภาพของทั้ง 2 ฝ่ายในสัดส่วนใกล้เคียงกัน ทั้งฝ่ายสนับสนุนและฝ่ายไม่สนับสนุน ขณะที่ในมิติ “เสียง” นั้นยังขาดความเป็นธรรมอยู่เนื่องจากจำนวนเวลารวมของเสียงแหล่งข่าวฝ่ายที่ 1 และ 2 เปรียบเทียบกันก็พบว่าเสียงแหล่งข่าวฝ่ายที่ 2 มีมากกว่าเกือบ 17 นาที ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเสียงที่มาจากรอคอยด้านเป็นหลัก ขณะเดียวกันก็พบว่าการรายงานข่าวยืนยันเรื่องการทำหน้าที่ของนักข่าวไอทีวีโดยถูกต้องและเป็นกลางในสัดส่วนที่มากในช่วงเวลาข่าว Hotnews ขณะที่ในมิติ “เนื้อหา” พบว่าค่อนข้างเป็นธรรม เพราะมีการให้พื้นที่เนื้อหาข่าวแก่ทั้ง 2 ฝ่ายมีน้ำหนักใกล้เคียงกัน	พบว่าค่อนข้างมีความเป็นกลางในการรายงานข่าวและไม่มีการรายงานตัวเลขผู้ชุมนุมอย่างที่เข้าใจผิดกัน อย่างไรก็ตามอาจมีความแตกต่างในเรื่องความเป็นกลางของนักข่าวในพื้นที่ และความเป็นกลางของผู้ประกาศข่าวในห้องส่งอยู่บ้าง คือผู้ประกาศข่าวในห้องส่งมักย้ำข้อความ/ประโยคพูดของนายกรัฐมนตรีก่อนที่จะปล่อยเสียงนายกรัฐมนตรีเองอีกครั้งอย่างชัดเจนแทบทุกครั้ง

ตาราง แสดงสรุปผลการศึกษาในประเด็น “ความสมดุล ความเป็นกลาง และความเป็นธรรม” ในการรายงานข่าวเหตุการณ์การเมือง วันที่ 4, 11 และ 26 กุมภาพันธ์ 2549 จากสถานีโทรทัศน์ทุกช่อง

ช่อง	วัน														
	4 กุมภาพันธ์					11 กุมภาพันธ์					25 กุมภาพันธ์				
	สมดุล	เป็นกลาง	เป็นธรรม			สมดุล	เป็นกลาง	เป็นธรรม			สมดุล	เป็นกลาง	เป็นธรรม		
			ภาพ	เสียง	เนื้อหา			ภาพ	เสียง	เนื้อหา			ภาพ	เสียง	เนื้อหา
	/	/	x	x	x	/	/	x	x	x	/	/	/	x	/
	x	-	-	-	-	/	/	/	x	/	/	/	/	x	/
	/	/	/	/	x	/	/	x	x	x	/	/	x	x	x
	/	/	x	x	/	/	/	/	x	/	/	/	/	x	/
	/	/	x	x	/	/	/	x	x	x	/	/	/	/	/
	/	/	/	x	x	/	/	x	x	x	/	/	/	x	/

หมายเหตุ เครื่องหมาย / = มี, x= ไม่มี, - = ไม่สามารถสรุปได้

สื่อไทยในมุมมองผู้สื่อข่าวต่างประเทศ

ข่าว “คลื่นกระทบฝั่ง”

“มีความสุภาพเรียบร้อยเกรงใจ ไม่ก้าวร้าว จึงมีความกระตือรือร้นจนเกินไปที่จะประนีประนอม” (...to eager to compromise...)

สื่อมวลชนไทยจะติดตามเหตุการณ์ในข่าวนั้นๆ อย่างต่อเนื่อง ตราบเท่าที่สื่อมวลชนไทยด้วยกันยังให้ความสนใจอยู่ เมื่อใดก็ตามที่เสียงส่วนใหญ่ของสื่อมวลชนไทยเริ่มจะลดหรือแม้แต่เลิกความสนใจ ข่าวนั้นก็จะลดความเข้มข้นและความสำคัญลงทีละน้อยๆ ไม่ว่าจะเริ่มต้นอย่างสำคัญและเข้มข้นขนาดไหนก็ตามจนในที่สุดก็มักจะจบลงตรงกันคือ สถานการณ์ที่เรียกตามสำนวนไทยว่า “คลื่นกระทบฝั่ง” คือไม่รู้ตอนจบของเรื่อง...เป็นรายงานข่าวที่ไร้ตอนจบหรือบทสรุป (stories with no conclusion)

...มีความพร้อมสูงที่จะประนีประนอมเพื่อความสุขในหมู่พวกและเพื่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน มากกว่าจะเผชิญหน้าเพื่อผลประโยชน์สูงสุดของวิชาชีพสื่อมวลชน

ข้อเท็จจริงที่ว่า สื่อมวลชนไทยถือระบบพรรคพวกเป็นสำคัญและถือความสัมพันธ์ส่วนตัวว่าสำคัญและมีความหมายมากกว่ากฎเกณฑ์ ตลอดจนใช้ความรู้สึกนึกคิดในแง่ของมิตรภาพหรือความเป็นเพื่อนตัดสินคุณภาพและคุณค่าของคนค่อนข้างมาก ไม่ว่าจะกับสื่อมวลชนด้วยกันเองหรือกับแหล่งข่าวและบุคคลที่เกี่ยวข้องทำให้..ความสัมพันธ์ส่วนตัวมีความสำคัญและสูงต่อกระบวนการทำงานมากกว่าสื่อมวลชนต่างประเทศ .. **เมื่อสื่อไทยยอมรับความสัมพันธ์กับใครแล้วก็พร้อมที่จะปกป้องความสัมพันธ์นั้นโดยสร้างหรืออ้างหลักการใหม่แทนที่หลักการว่าด้วยความเป็นกลาง**

สื่อมวลชนไทย มีความใกล้ชิดกับแหล่งข่าวมากเกินไป (“...too cozy”) จนเกิดความผูกพัน ถึงขนาดที่อธิบายแทนแหล่งข่าวนั้นได้ในบางครั้ง ..สิ่งที่เข้ามาซ้ำเติมให้ปัญหาหนักขึ้นคือการให้สัมภาษณ์หรือการให้ข่าวของคนส่วนใหญ่ในสังคมไทยมักเป็นเรื่องของอารมณ์ ความรู้สึก และความคิดเห็นมากกว่าข้อเท็จจริงของเรื่องนั้นๆ และสื่อมวลชนไทยส่วนใหญ่ก็พร้อมที่จะรับข้อมูลนั้นในฐานะข่าวมากกว่าที่จะเจาะลึกไปถึงก้นบึ้งของประเด็นข่าว

สื่อมวลชนไทยจำนวนหนึ่งใช้วิชาชีพสื่อมวลชนเป็นบันไดไปสู่หน้าที่การงานที่สูงขึ้นในวงการอื่น เช่น ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้มีตำแหน่งต่างๆ ในทางการเมือง การทำธุรกิจของตัวเอง ในฐานะผู้ประกอบการ ฯลฯ

สื่อต่างชาติคิดว่า เป็นเพราะสังคมไทยมีลักษณะของสังคมอย่างไม่เป็นทางการ สื่อมวลชนคนใดที่เดินออกไปจากอาชีพสื่อมวลชนและประสงค์จะย้อนกลับมา (เพราะอาจจะไม่ประสบความสำเร็จในวิชาชีพใหม่) มักได้รับการต้อนรับและได้รับการให้อภัยอย่างไม่มีเงื่อนไข จึงไม่มีใครรู้สึกว่าจำเป็นที่จะต้องคงไว้ซึ่งจุดยืนอัตลักษณ์ในการเป็นสื่อมวลชนมากเท่าที่ควร สื่อมวลชนในเมืองไทยจึงเป็นอาชีพที่แลกเปลี่ยนกับสิทธิประโยชน์อื่นๆ ได้โดยไม่มีต้นทุนทางสังคมมากนัก

เนื้อหาบางส่วนจาก สื่อมวลชนไทยในสายตาสื่อต่างชาติ
จากการสนทนากับสื่อต่างชาติ ทั้งผู้สื่อข่าว ช่างภาพและบรรณาธิการข่าว
โดยจักรภาพ เพ็ญแข